

Днес в броя

Стр. 4

„Аз-буки“ връчва за поредна година стипендия за успех на ученик от ОУ „Васил Левски“ в село Караджово

Стр. 5

Д-р Тая Панчева, заместник-министър на образованието и науката: „Министерството на образованието и науката ще продължи да работи в посока на приобщаващото образование, за да може всяко дете да бъде включено пълноценно и да има равен шанс за всички ученици“

Стр. 8-9

Д-р Андреас Шлайхер, директор на дирекция „Образование и умения“ на ОИСР: „Пропастта между това, от което се нуждаят обществото и икономиката, и това, което осигурява образованието, вероятно ще се увеличава. Така че, нуждаем се не просто от постепенни промени, а от истинска трансформация на резултатите, които получаваме“

Българска академия на науките
www.bas.bg

Силата на информацията

®

АЗ-БУКИ

Вестникът е правопреемник на първото официално издание на Министерството на просвещението – „Училищен преглед“ – 1896 г.

Четете ни на www.azbuki.bg

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Брой 22 (1767) 4 – 10 юни 2026 г. Година XXXV. Под името „Аз-буки“ вестникът излиза от 10 април 1991 г.

Цена 1,10 € / 2,15 лв.

Снимка БТА

Близо 450 малчугани от 15 детски градини във Враца изминават над километър и половина по Ботевите стъпки, за да посрещнат край града участниците в 78. национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета – Козлодуй – Околчица“

Министър Вълчев започва срещи с РУО

Трябва да бъдем честни и да назоваваме ясно проблемите, за да намираме ефективни решения, заяви той във Враца

Срещи по места с екипите на всички регионални управления на образованието започва министърът на образованието и науката проф. Георги Вълчев, съобщава Пресцентърът на МОН. Целта е да бъдат обсъдени основните предизвикателства пред образователната система и да бъдат набелязани ефективни решения. Началото бе поставено с работна среща с екипа на Регионалното управление на образованието във Враца.

„Трябва да бъдем честни към себе си в системата и да назоваваме ясно проблемите. Само така можем да намираме ефективни решения“, каза министър Георги Вълчев.

По думите му през годините често се отчитат положителни резултати, но същевременно остават предизвикателства, които не бива да бъдат премълчавани. Той подчерта, че основна цел на Министерството е всяко дете, независимо къде живее, да има достъп до качествено образование.

„За да постигнем това, трябва ясно да виждаме дефицитите в системата и да чуваме хората, които работят най-близо до училищата. В този процес експертната и опитът на хората на

терен са ключови“, заяви просветният министър.

Във Враца проф. Вълчев участва в представянето на специално издание и видео на Българската телеграфна агенция, посветени на 80 години от началото на Националния туристически поход „По пътя на Ботевата чета“.

„Езикът на Ботев продължава и днес да вдъхновява въпреки разликите във времето и технологиите“, каза министър Вълчев. Той подчерта, че походът събира млади хора от цялата страна и им дава възможност да преживеят историята заедно, да създадат нови приятелства и да открият общи каузи.

Според проф. Вълчев походът е и пример как обществото и семейството могат да бъдат по-активно приобщени към образователния процес.

„Големият въпрос пред съвременното образование е как да приобщим семейството към образователния процес. Това е прекрасен пример как това може да се случи“, посочи министърът.

Още на стр. 3

България подкрепя равен достъп до еврофинансиране за наука и иновации

България подкрепя осигуряването на равен достъп до европейско финансиране за научни изследвания и иновации. Това заяви заместник-министърът на образованието и науката акад. Николай Витанов на заседанието на Съвета на ЕС по конкурентоспособност, част „Научни изследвания“, в Брюксел, съобщава от МОН.

Страната ни подчерта необходимостта от запазване на политиката за разширяване на участието и разпространение на върхови постижения и настоя всички държави членки да имат равен достъп до инструментите на бъдещата Рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации в периода между 2028 и 2034 г.

По време на дебата по „Хоризонт Европа“ България приветства напредъка по стратегическото управление на бъдещата програма и по-активното участие на държавите в определянето на приоритетите и вземането на решения. Страната ни подчерта, че политиката за разширяване на участието в програмата остава ключова за намаляване на иновационните различия в Европа и трябва да запази поне сегашното си ниво на амбиция.

България настоя инструментите за подкрепа на научните изследвания и иновациите да бъдат достъпни за всички държави членки, като специално внимание се отдели на участието в Европейския съвет за научни изследвания и Европейския съвет по иновации.

Страната ни изрази също така загриженост относно възможността за въвеждане на допълнителни условия за държавите от групата Widening след 2030 г. и подчерта необходимостта от запазване на доверието в системата за оценка чрез по-добър географски баланс в експертните панели, по-широко използване на двуетапни процедури за кандидатстване и механизми за безпристрастна оценка.

След заседанието акад. Витанов обсъди с Жан-Давид Мало, изпълняващ длъжността директор „Европейското научноизследователско пространство и иновациите“ на ЕК следващите стъпки по инициативата „Засилен диалог“ между България и Комисията в областта на научните изследвания и иновациите. Акцент е поставен и върху изпълнението на препоръките по Механизма за подкрепа на политиките, включително модернизиранието на националната система за финансиране на научните изследвания. АЗ-БУКИ

Директорът на кюстендилско училище стана „Герой на децата“

Северина ДИМИТРОВА

Директорът на ОУ „Проф. Марин Дринов“ в Кюстендил Божидар Попов получи престижната награда „Златна ябълка“ в категория „Герой на децата“ за 2026 г. Отличieto се присъжда на личности, посветили работата и енергията си на развитието на младите хора.

Признанието бе връчено от Националната мрежа за децата на тържествена церемония в София в годината, в която организацията отбелязва своя 20-и юбилей. Отличieto се превърна в повод за гордост не само за екипа на „Проф. Марин Дринов“, но и за цялата образователна общност в Кюстендил.

Наградата е резултат от последователни усилия, ясна визия и силно лидерство. Под ръководството на Божидар Попов училището се утвърди като активна и сплотена среда с високи резултати и модерни практики.

„Тази награда е признание за труда на целия екип, който всеки ден влага професионализъм, енергия и сърце в работата си с децата“, споделя директорът Божидар Попов.

Номинацията е направена от фондация „Заедно в час“ – партньор по програмата „Училища за пример“, а широката обществена подкрепа допринася за убедителната победа в категорията.

Признанието идва само дни след още един национален успех – учителят Георги Тодоров бе отличен с наградата „Стоян Михайловски“ в категория „Учител на годината“ за 2026 г. Така в рамките на седмица „Проф. Марин Дринов“ получава две от най-значимите отличия в страната, които са ясен знак, че зад всяко дете стои екип от хора, които работят с грижа и сърце. **АЗБУКИ**

„Златна ябълка“ за 2026 г.

За 16-и пореден път Националната мрежа за децата раздаде Наградата „Златна ябълка“.

В категорията „Училище/Детска градина“ призът на журито отиде при 71. СУ „Пејо Яворов“, с. Казичене, заради успехите на училището в изграждането на приобщаваща общност чрез иновативно обучение, активно участие на учениците и силни партньорства с институции.

Фондация „Подай Ръка – Дари по-добро бъдеще“ спечели „Златна ябълка“ в категорията „Детска организация“ заради ефективните кампании и подкрепа за деца и семейства в нужда.

В категория „Корпоративно партньорство за децата“ спечели „Фантастико груп“ за устойчиви инициативи в подкрепа на децата в риск и насърчаване на тяхното образование, развитие и социално включване.

Наградата за цялостен принос получи доц. Велина Тодорова – признат експерт по правата на детето, съосновател на ДАЗД и Мрежата за правна помощ към НМД.

Специалната награда на НМД спечели лекарят, учен и общественик проф. Ивайло Търнев, който има ключов принос за подобряване на достъпа до здравеопазване за деца и семейства от уязвими общности. Той е сред създателите на Националната мрежа на здравните медиатори и дългогодишен застъпник за намаляване на здравните неравенства в България.

Педагози обменят добри практики за иновации

Зина СОКОЛОВА

Педагози от 21 училища и 7 водещи университета представят свои успешни иновации в обучението по време на регионалния форум „Еволюция на знанието – иновативни решения за качествено образование“ в столичното 55. СУ „Петко Каравелов“.

„Основните приоритети на Министерството на образованието и науката са иновациите да бъдат споделяни, а добрите практики да се виждат“, посочи зам.-министърът на образованието и науката Тания Панчева при откриването на регионалния форум и мобилност на тема „Еволюция на знанието – иновативни решения за качествено образование в изпълнение на НП „Иновации в действие“.

„Идеята и присъствието на висшите училища във форума е да осъществим мечтата ни средното и висшето образование да вървят в една посока“, каза директорът на училището домакин Нина Чанева.

Свои иновативни учебителни практики демонстрират представители на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Университета за национално и световно стопанство, Лесотехническият университет, Националната спортна академия, Техническият университет – София, Химикотехнологичния и металургичен университет в столицата, Тракийския университет – Стара Загора.

Заедно с представители на над 20 училища те говориха за устойчивото бъдеще, финансовата грамотност, предприемачеството, киберсигурността, интердисциплинарното обучение, социално-емоционалното учене, екологичното образование, критичното мислене, дигиталните технологии и STEAM обучението, дигиталните изкуства, сугестопедията и други.

Участниците имат възможност да обменят опит и идеи, както и да представят модели за работа, насочени към развиване на уменията и адаптиране на образователния процес към съвременните обществени и технологични предизвикателства.

София е домакин на първото регионално STEM състезание

Отличиха най-добрите ученически проекти в шест направления

Отличените екипи получиха наградите си от началника на РУО – София-град, д-р Елеонора Лилова (вдясно) и директора на Националния STEM център проф. д-р Найден Шиваров (вляво)

Стела МАРИНОВА

Най-добрите ученически проекти бяха отличени по време на церемонията по награждаването на първото за България регионално STEM състезание. Триденният форум се проведе в 32. СУИЧЕ „Св. Климент Охридски“ и бе организиран от РУО – София-град, и Националния STEM център.

Наградите връчиха заместник-министърът на образованието и науката д-р Тания Панчева, началникът на РУО – София-град, д-р Елеонора Лилова и директорът на Националния STEM център проф. д-р Найден Шиваров.

В състезанието участваха представители на 30 столични училища, които представиха проекти в шест категории. Пет от тях са свързани с основните направления на STEM обучението – „3D технологии“, „Зелени технологии“, „Математика и информатика“, „Роботика“ и „Природни науки“.

По инициатива на РУО – София-град, бе включена и специалната категория „Творческа разработка на тема по избор“, която привлече най-голям интерес. Така към STEM бе добавен и творческият елемент, превръщайки го в STEAM.

„Във всяко българско училище има STEM кабинет, в който учениците могат да творят и да създават проекти. Надявам се инициативата да се превърне в национална и във всеки регион да има подобно състезание, което след това да има своя национален характер“, каза заместник-министърът на образованието и науката д-р Тания Панчева.

Тя пожела на участниците да продължават да мечтаят и да се развиват. „Вие ни показахте как може да изглежда бъдещето. И бъдещето е умно, смело, технологично. И е създадено от децата на София“, заяви още д-р Панчева.

По време на награждаването д-р Лилова сподели, че идеята за форума се заражда спонтанно, когато заедно с ръководителя на Националния STEM център проф. Найден Шиваров

участват в откриването на новата технологична среда в 128. СУ „Алберт Айнщайн“. Тогава, вдъхновени от практически проекти, които учениците показват, двамата споделят по-големите си мечти, свързани със STEM образованието. Двата казаха и че вече имат по-нататъшна идея за развитие на форума.

„За следващата година ще организираме форума по-рано и участниците ще имат повече време, за да се подготвят. Трябва да научим младите хора как да показват своя труд и да се представят по най-добрия начин“, обяснява д-р Лилова. Проф. Шиваров допълни, че планират догодина да проведат регионални форуми в София, Пловдив, Шумен и Благоевград.

„Ще организираме регионални състезания, в които ще се съревновават отделните области, а по-догодина ще го направим изцяло национално състезание. Накрая то ще прерасне в STEM олимпиада, каквито вече има в почти всички европейски страни“, обясни проф. Шиваров.

На първо място в направление „3D технологии“ се класират представителите на 134. СУ „Димчо Дебелянов“, които твориха по темата „Организиране на ученически пособия“.

В направление „Зелени технологии“ проектите са свързани с темата „Еко къща“ и първо място завоюва Професионалната гимназия по високи технологии „Александър Степанович Попов“.

В направление „Математика и информатика“ с тема „Компютърна игра: от идея до реализация“ първи са учениците от Частно СУ „Питагор“, а в „Природни науки“, където младите изследователи експериментират по темата „Биопластмаси“, първенци са представителите на Националната природо-математическа гимназия „Акад. Любомир Чакалов“.

Учениците показаха уменията си в направление „Роботика“ с разработки на тема „Робот куриер“ и първо място завоюва отборът на 25. ОУ „Д-р Петър Берон“. А в специалната категория „Творческа разработка на тема по избор“ първото място е за Професионалната гимназия по дизайн „Елисавета Вазова“ с проекта „Рециклиране и редизайн на соларни панели“.

Министър Георги Вълчев:

В България се събужда енергията на градивното

В урока по родолюбие по стъпките на Ботевата чета се включват над 1600 ученици и учители

В България се събужда енергията за градивното и е дошло време да покажем истинското лице на страната си. Това заяви министърът на образованието и науката проф. Георги Вълчев по време на дискусиата „150 години от Априлското въстание и 150 години от подвига на Христо Ботев и неговата чета“, която се проведе в Регионалния исторически музей във Враца, съобщава Пресцентърът на МОН.

В събитието участват народни представители, областният управител Росен Михайлов, кметът на община Враца Калин Каменов, генералният директор на БТА Кирил Вълчев, ученици, учители по история, представители на образователни и културни институции и др. Водещ на дискусиата е журналистът Бойко Василев.

Според министър Вълчев разговорът за Христо Ботев и неговите четници не трябва да остава само в миналото, а да помага да намираме решения за предизвикателствата на настоящето. По думите му младите хора, които преди 150 години са поели по пътя към свободата, са имали ясна представа за мястото на България в Европа и са били водени от вярата в бъдещето.

Проф. Вълчев акцентира и върху ролята на образованието и семейството за възпитанието на младите хора. По думите му днешните поколения са различни, но носят огромна енергия за развитие, която трябва да бъде насърчавана и подкрепяна.

„Аз съм оптимист, защото виждам енергията на младите хора. Видях я и днес, когато срещнах хилядите ученици и техните ръководители, които вървят по стъпките на Ботевата чета“, каза още министър Вълчев.

По време на дискусиата участниците обсъдиха значението на Априлското въстание и подвига на Христо Ботев и неговите четници за формирането на българската национална идентичност и мястото

Министър Георги Вълчев произнесе слово на възпоменателното тържество на връх Милин камък по повод 150-ата годишнина от голямото сражение на Ботевата чета

Снимка БТА

на България в европейската история.

По-рано министър Георги Вълчев поздрави в местността Милин камък участниците в 78. национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета – Козлодуй – Околчица“. По традиция там бе отслужена панихида в памет на Христо Ботев и неговите четници.

Тази година в една от най-мощните патриотични инициативи в страната се включват над 1800 участници. Повече от 1600 от тях са ученици и учители от десетки населени места от всички краища на страната. От 28 май до 1 юни те изминават 120-километровия маршрут на Ботевите четници от Козлодуй до историческия връх Околчица във Врачанския Балкан. Тази година в подножието на Балкана те са посрещнати от 450 деца от детските градини във Враца. А на 2 юни, въпреки лошото време, заедно със стотици хора от цялата страна се изкачват на връх Околчица, където се включват във всенародното преклонение пред саможертвата на Христо Ботев и неговата чета и на хилядите загинали за свободата и независимостта на България.

„Това е традиция, която трябва да пазим. И то не защото Ботев и неговите другари имат нужда от нея. Ние имаме нужда от тази традиция – за да знаем накъде вървим, за да знаем какви искаме да станем като общество, за да можем да се

опознаем и да изпитаме самите себе си“, каза министър Георги Вълчев в приветствието си.

Той благодари както на ръководителите, така и на всички участници за усилията им да съхраняват една от най-значимите патриотични традиции в България. По думите му в съвременния свят, когато младите хора все по-често заменят живото общуване с виртуални контакти, походът им дава възможност да изградят истински приятелства, да преодоляват трудности заедно и да се докоснат до историята.

Министър Вълчев подчерта, че Ботев и неговите четници са били движени от вярата в бъдещето на България и в свободата.

„Това е ценност, която трябва да ни води и днес. Всеки ден можем с поведението си, с личните си решения и с подадената ръка към другия да отстояваме свободата и техния завет“, каза той.

В края на словото си министърът се обърна към младите хора с призив да следват примера на своите предшественици. „Тогава младата сила на България пое по пътя на свободата. Продължавайте по този път, млади хора, и България наистина ще има бъдеще“, заяви проф. Вълчев.

На 1 юни просветният министър присъства във Враца и на тържествен митинг-заря по повод 150-годишнината от подвига на Христо Ботев и неговата чета. **АЗБУКИ**

Кампания на Института за български език – БАН и в. „Аз-буки“

Хвъргам и/или хвърлям

Симеон СТЕФАНОВ*

В повечето диалектни и тълковни речници на съвременния български език глаголите **хвъргам** от несвършен вид (народно) и **хвърля** от свършен вид 'хвърлям' се свързват във видова двойка (Речник на съвременния български книжовен език). Формата от свършен вид обаче образува видова двойка и с друг глагол от несвършен вид – **хвърлям** 'със замаха отпращам в някаква посока нещо, което съм държал в ръка; мятам'. Причината за наблюдаваната особеност се дължи на историческия развой на езика.

Глаголите **хвърлям** и **хвърля** имат съответствия в останалите славянски езици, въз основа на които се възстановява праславянското *x(v)ьrliti, *x(v)ьrlěti.

Глаголът **хвъргам** 'хвърлям' може да се свърже формално и семантично с **въргам**, **върля**, **вързвам** 'хвърлям, мятам нещо с ръка', регистрирани в речника на Н. Геров и със съответствия в останалите славянски езици, въз основа на което се възстановява праславянско *vьrgati. Формите с **в-** в спрежението на глагола **хвъргам** в славянските езици са първични, а начално (х)в-, понеже не е регистрирано в други родствени езици, вероятно се настанява вторично и само в български под влияние на **хвърлям**.

Следователно обединяването във видова двойка на двата различни по произход глагола **хвъргам** и **хвърля** е удобно от лексикографска гледна точка, но няма етимологични основания.

*Д-р Симеон Стефанов е главен асистент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките.

INSAIT разработи система за прогнозиране риска от горски пожари

Система с изкуствен интелект прогнозира риска от горски пожари в Европа, предоставя данни за превенция на държавите и обяснения, разбираеми за хората, съобщава от Пресцентъра на МОН. FireScore AI е първата подобна система и е разработена от Института за компютърни науки, изкуствен интелект и технологии (INSAIT) към Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Разработката идва на фона на нарастващ риск от пожари в Европа. Според Европейската агенция по околната среда горските пожари причиняват щети за около 2,5 млрд. евро годишно в ЕС, а Световната метеорологична организация прогнозира, че рискът от горски пожари в Европа ще продължи да нараства заради климатичните промени.

Пробивът на българския институт INSAIT в толкова критична за обществото сфера показва как изследванията в областта на изкуствения интелект могат да имат пряко значение за защитата на хора, инфраструктура и природа в световен мащаб.

INSAIT пуска и първата публична AI карта с висока резолюция на дългосрочния риск от горски пожари за Европа. Тя позволява на институции и държави да насочат по-ефективно превенцията, подготовката, планирането на земеползването и мерките за климатична адаптация към районите с най-висок риск от възникване на пожари и сериозни щети.

Системата работи чрез комбиниране на сателитни изображения и климатични данни, за да създава непрекъснати карти на риска от пожари. Изкуственият интелект анализира фактори като гъстота и сухота на растителността, сезонни тенденции на засушаване, модели на вятъра, както и сложни взаимодействия между горещи вълни, терен и растителност.

FireScore AI използва нова архитектура за „разсъждение към генериране“, при която модел с изкуствен интелект анализира Sentinel-2 сателитни изображения и климатични показатели, а визуален модел преобразува тази информация в детайлни карти на риска от пожари.

Проектът е разработен в сътрудничество с изследователи от ETH Zurich и е приет за представяне на CVPR 2026 – най-престижната конференция в света в областта на компютърното зрение и сред най-значимите в сферата на изкуствения интелект.

Автори на разработката са Марио Марков, Стефан Мариа Айлуру, Люк ван Гул, Конрад Шиндлер и Данда Паудел. **АЗБУКИ**

60 години кораб музей „Радецки“

На 28 май 2026 г. се отбелязват 60 години от построяването на реликата на парахода „Радецки“, с който Христо Ботев и четата му акостират на козлодуйския бряг преди 150 г., за да поемат своя път към безсмъртието.

Единственият плаващ музей на Балканския полуостров – Национален музей „Параход Радецки“, води началото си от 1964 г. и идеята на журналистката Лиляна Лозанова да се създаде идентично копие на легендарния плавателен съд. А повод е 90-годишнината от гибелта на Христо Ботев, разказва за БТА уредникът на музея „Параход „Радецки“ Десислава Десева.

В една от най-мощните дарителски кампании в България се включват около 1,2 милиона български деца, които събират билки, хартия и желязо, като за по-малко от година в специална дарителска сметка са събрани необходимите над 500 000 лева.

Репликата на „Радецки“ е построена в Русенската корабостроителница на базата на парния влекач „Пловдив“, спусната е на вода на 28 май 1966 г. и акостира тържествено на козлодуйския бряг. Тогава корабът извършва първото си и единствено плаване зад граница до Виена и Будапеща със 126 деца на борда.

Вечер на добрите сърца в село Караджово

Новият стипендиант на „Аз-буки“ за учебната 2025/2026 г. е Иляйда Велиева

Страниците подготви
Дуляна КОЧЕВА

Под надслов „Вечер на добрите сърца“ учители и ученици от ОУ „Васил Левски“ в село Караджово, община Садово, област Пловдив, ще завършат учебната 2025/2026 г. с благотворителна вечер. Тя ще се проведе на 13 юни (събота) от 19,30 часа. Преди началото на тържеството в училището ще се проведе традиционен благотворителен базар, на който ще се продават сувенири, изработени от учениците, споделя за „Аз-буки“ директорката Красимира Благоева.

През настоящата учебна година възпитаниците в училището са 105, като седмокласниците са 12. Отново по традиция на празника ще бъдат връчени две награди на изяви ученици. Първата е „Сертификат за успех“ и се присъжда от екипа на училището, а втората е „Стипендиант на „Аз-буки“ и се връчва за поредна година от Националното издателство за образование и наука.

Тазгодишният носител на наградата и паричната премия на „Аз-буки“ е четвъртокласничката Иляйда Самет Велиева с класен ръководител Кичка Боботилова. Тя завършва учебната година с отличен успех 6,00. Според екипа на училището Иляйда е с висока мотивация за учене, отговорно отношение към учебния процес и активно участие в училищния живот.

Момичето участва в много конкурси, състезания и инициативи, сред които „С очите си видях бедата“, „Моята детска мечта“, „Бисерче вълшебно“, „Без грешки на пътя“, Националният ученически празник „За хляба наш“, инициативата на БАН „Написаното остава. Пиши правилно!“, както и в националните състезания „Знам и мога“ и „Иван Рилски“.

Освен отлична ученичка Иляйда е талантиливо и всеотдайно дете. Участва във вокалната група на училището, в групата по народни танци и в клуба по приложни изкуства.

„Отличава се с инициативност, лидерски качества, добротата и готовност да помага на другите. Служи за пример на своите съученици както с постиженията си, така и с поведението си“, посочват учителите ѝ.

Зад успеха на детето стоят не само нейните преподаватели, но и родителите ѝ, които полагат много усилия към образованието и възпитанието на своите деца. Неслучайно през 2023 г. по-голямата ѝ сестра Илкнув Велиева бе удостоена с наградата „Ученик на годината“ на Община Садово.

Миналогодишният носител на отличието на „Аз-буки“ е третокласничката Сечил Рустемова. Тя получи стипендията за отличните си резултати по учебните предмети, безупречната дисциплина в час и активното участие в извънкласни дейности, издигащи авторитета на училището.

„Сечил е готова винаги да помогне на всеки, който има нужда. Тя е дете за пример“, разказа тогава пред „Аз-буки“ класната ѝ ръководителка Кичка Боботилова.

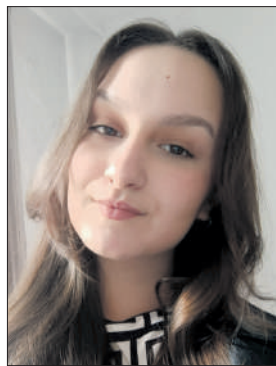
В този брой „Аз-буки“ разказва за някои от миналогодишните носители на стипендията на „Аз-буки“. С тях разговаряме за живота им след напускането на ОУ „Васил Левски“ и за какво мечтаят те сега.

Снимка Олег Попов

Селен Халил мечтае да стане лекар

„Чувствах се много развълнувана. Това беше неочаквано и много специално за мен“, спомня си Селен Халил за момента, в който през 2024 г. получава стипендията на Националното издателство за образование и наука „Аз-буки“. Тогава тя е ученичка в ОУ „Васил Левски“ в с. Караджово, а днес завършва IX клас в СУ „Св. Климент Охридски“ в Пловдив с профил „Природни науки“ и уверено върви към голямата си цел, която е да учи медицина.

Макар да определя стипендията като неочаквана, тя остава един от най-паметните моменти в ученическите ѝ години. „Беше много голямо приключение за мен. Почувствах се истински щастлива и много специална“, разказва Селен.

Любовта ѝ към медицината не е случайна. Още от дете тя наблюдава работата на своя дядо, който е бил

личен лекар.

По-късно пример за нея става и по-големият ѝ брат Иляз, който днес е студент в Медицинския университет в Пловдив.

„От малка много ме привличаше тази професия. Когато пораснах, разбрах, че не искам да се насочвам към нещо друго, и продължих да следвам мечтата си“, казва тя.

Селен мечтае да стане кардиолог. Впечатлява я огромната отговорност, която носят лекарите, както и възможността да помагат на

хората в най-трудните моменти. „Може би сърцето е най-важният орган в човешкия организъм. Това е една от причините да избира именно тази специалност“, споделя бъдещата лекарка.

Всъщност момичето за втори път получава стипендията на Издателството. През 2020 г. нейното семейство е отличено с приза „Семейство за пример“ за това, че насърчава децата си да се образоват и развиват. Тогава брат ѝ Иляз е от завършващия випуск 2020, а Селен успешно приключва III клас.

„Майка ми и баща ми са най-голямата ми помощ във всичко“, казва тя. Но специално място в сърцето ѝ заемат и учителите от родното училище в село Караджово, което определя като свой втори дом. Въпреки че вече учи в Пловдив, Селен не е прекъснала връзката си с хората, които са я подкрепяли през първите ученически години.

„Училището го чувствах като втори дом. Учителите, атмосферата, всичко ми харесваше. Имах много добри учители и още ги помня с обич“, разказва тя. С благодарност говори и за директорката Красимира Благоева, както и за преподавателите, които са я насърчавали да вярва в себе си и да развива способностите си. Не пропуска да благодари и на тогавашния си класен ръководител Серафим Петров. „Ние бяхме първият му клас“, спомня си тя.

Днес Селен е на крачка по-близо до мечтата си. А когато отправя послание към по-малките ученици, думите ѝ звучат просто, но искрено: „Да продължат да учат, да следват мечтите си и никога да не се отказват. Пожелавам им много късмет и щастие“.

За Селен стипендията на „Аз-буки“ не е просто финансова подкрепа, а знак, че усилията и трудът на един млад човек са забелязани. И може би точно такива жестове дават криле на бъдещите лекари, учители, учени и лидери на България.

Надежда Керина иска да бъде учителка

През 2016 г. Надежда Керина е шестокласничка, когато получава стипендията на Национално издателство „Аз-буки“. Десет години по-късно тя вече е студентка в III курс във Висшето училище по сигурност и икономика, където изучава специалност „Дигитален маркетинг“. Макар професионалният ѝ път да е свързан с модерните комуникации, мечтата ѝ е един ден да работи с деца и да стане учител.

„Много се зарадвах. Изобщо не очаквах“, спомня си Надежда за отличието, което получава като ученичка в 6. ОУ „Васил Левски“ в Караджово. За нея стипендията не е просто награда, а доказателство, че усилията, които полага, и постоянството ѝ са били забелязани. „Зарадвах се, че трудът ми беше толкова високо възнаграден“, казва тя.

След завършването на основното си образование Надежда продължава обучението си в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив със специалност „Хореография“. Изкуството и танцът заемат важно място в живота ѝ, но с времето открива и интереса си към дигиталните комуникации. Затова избира да учи специалността „Дигитален маркетинг“ – сфера, която съчетава

творчество, общуване и непрекъснато развитие.

Въпреки това тя не крие, че вижда бъдещето си в образованието.

След завършването на бакалавърската степен планира да продължи с магистратура по предучилищна и начална педагогика. А на въпроса дали наистина иска да работи това, тя отговаря кратко и ясно: „Да, искам да работя с деца!“. А когато я попитах дали би се върнала като учител в родното си училище в Караджово, отговорът идва без колебание: „Да, бих се върнала!“.

Тази силна връзка с училището не е случайна. За нея годините в ОУ „Васил Левски“ са много повече от учебни часове и оценки. „Те са ми като семейство. Аз съм израснала в училище“, споделя тя. И до днес пази благодарност към всички свои учители – от началните преподаватели до класния си ръководител Йонко Делянов. „Към абсолютно целия екип. Към всички, които ми преподаваха от I до VII клас“, казва Надежда, когато говори за хората, които са я подкрепяли по нейния път.

Макар днес да живее в Пловдив, тя продължава да се връща почти всеки ден в родното си село. Там са корените ѝ, приятелите и училището, което я е научило не само да учи, но и да вярва в себе си.

Затова и посланието ѝ към младите хора, които тепърва поемат по своя път и тази година им предстои да напуснат училището, е да вярват в себе си и да вървят напред с високо вдигната глава. Тези думи звучат още по-убедително, когато идват от момиче, което преди десет години е било отличена ученичка, а днес мечтае да се върне в класната стая в нова роля.

Кирил Милушев – между информационните технологии и поезијата

През 2015 г. Кирил Милушев е едва четвртокласник, кога тој получава стипендијата на Национално издателство „Аз-буки“. Днес тој е студент III курс в Пловдивскиот универзитет „Паисий Хилендарски“, кадето изучава специјалност „Бизнис информатиконни технологии“ във Факултета по математика и информатика. Пътят му от малкото училище в Караджово до университетската аудиторија е белязан с лубо-знателност, постојанство и желание да създава нешта, които да бидат полезни на хората.

„Когато разбрах, че получавам наградата, бях многу изненадан и истински се зарадвах“, спомна си Кирил за отличieto. По онова време дори не предполага, че ще биде сред учениците, избрани за стипендианти. „Не съм очаквал, че в този период от образованието си ще получа поема толкова значимо“, признава тој. За едно дете подобно признание означавало многу и ясно покажува, че усилијата му са забележани и оценени.

След завршването на ОУ „Васил Левски“ в Караджово Кирил продолжува образованието си в Хуманитарната гимназија „Св. св. Кирил и Методиј“. Точно там открива интереса си към компютърните науки и вижда в тях възможност да съчетае логическото мислене с практичките решенија. И така изборът му на по-късен етап не изгледа никак необичаен – от гимназијата поема толкова значимо“, признава тој. За едно дете подобно признание означавало многу и ясно покажува, че усилијата му са забележани и оценени.

Днес мечтае да стане част от екип, којто создава софтуерни решенија и технологии, улесняващи всекидневието на хората. „Надјавам се да работя в компанија, кадето ще мога да исползвам тоа, което съм научил, и да допринасям с нешто полезно за хората“, казва младият студент.

Но зад интереса към технологиите се крие и

една по-малко позната страна на Кирил. Освен програмирането и компютърните науки, тој има и интересно хоби – да пише поезија. Започва още в гимназијата и постепено открива, че стиховете са начин да изразява своите мисли и емоции. „В стиховете мога да покажам себе си и тоа, което чувствувам“, споделя тој. Част от произведенията му вече са публикувани в литературни онлайн издания, а други достигат до приятели и читатели чрез социалните мрежи.

Въпреки че днес е студент, Кирил не е прекъснал врзката си с училището, откдето тръгва неговиот път. Тој продолжува да живее в село Караджово и често се среща с бившите си учители. „Не мисля, че съм изгубил врзката с тях и не мисля, че някога искам да ја изгубя“, казва тој. Според него училището е мястото, което изгражда човека и му дава основите, върху които по-късно да гради живота си.

Затоа и кога тој говори за ОУ „Васил Левски“, Кирил исползва думите „втори дом“. Убеден е, че вратите на училището винаги остават отворени за неговите възпитаници и че подкрепата на учителите е нешто, което остава за цял живот.

„Благодаря им за всичко, което направиха за мен през тези седем години“, казва тој. А посланието му към учителите е да продолжат да бидат опора за децата, зашто именно подкрепата и вјарата в учениците им помагат да намерат своя път, независимо дали тој ще ги отведе към технологиите, науката, или както в случај на Кирил, дори към поезијата.

Стилян Славејков избира да учи финанси

През 2019 г. Стилян Славејков е седмокласник и се готви да напусне ОУ „Васил Левски“ в Караджово, кога тој получава стипендијата на Национално издателство „Аз-буки“. Отличieto идва в един от нај-важните моменти в живота му – точно преди да направи следващата голема крачка в образованието си.

„Почувствах се оценен. Тоа ми вдъхна стимул да продолжа да уча и да се развивам“, спомна си днес Стилян. По думите му признание е било знак, че усилијата му не остават незабележани и че си струва да продолжи да работи упорито за целите си.

След завршване на основното си образование тој избира да продолжи обучението си в Националната трговска гимназија в Пловдив. Решението е изцяло негово. Чува многу добри отзиви за училището и решава да поеме по тој път. Днес е убеден, че е направил правилниот избор. „След като ја заврших, мога да потврдјам, че добрите отзиви бяха напълно реални“, казва тој.

Началото обаче не е лесно. За први път попада в напълно нова средa, далеч от съучениците, с които е израснал в Караджово. „Странно ми беше, че няха познат в гимназијата. В селото се познавахме още отпреди училище и бях свикнал с таа средa“, казва Стилян. Именно тогава разбира колко важни са адаптивноста и увереноста, кога човек поема по нов път.

Сега е студент в Пловдивскиот универзитет „Паисий Хилендарски“, кадето изучава специјалност „Финанси“. Изборът според него е логично продолжение на обучението в Трговската гимназија. „Многу от нещата, които учим в универзитетата, съм ги изучавал и преди. Искам не само да ги затврдјам, но и да ги надградјам“, објаснува младият студент. Именно възможността да задълбочи знањията

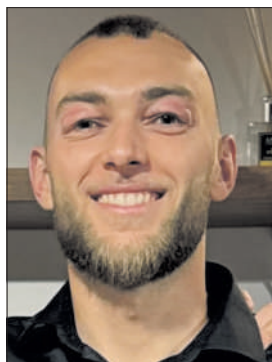
си в сферата на икономиката и финансиите, го мотивира да продолжи в таа посока.

Въпреки че учи в Пловдив, Стилян все още живее в Караджово и не крие колко многу значава за него ОУ „Васил Левски“. „За мен лично тоа е нај-доброто училище, което може да съществува“, казва тој без колебание. Според него успехът на училището се дължи на отдадениот екип, постојанните инвестиции в образователната средa и грижата за всяко дете.

Когато говори за учителите си, думите му са исполнени с уважение и признателност. И вярва, че именно училището е мястото, което е изградило у него увереноста да поема нови предизвикателства и да търси развитие.

Затоа и посланието му към учениците, които сега завршват VII клас, е: „Да бидат здрави, целеустремени и отговорни. Когато отидат в града, ще попаднат в нова средa, но ако са упорити и вярват в себе си, няма да имат проблеми“.

Шест години след като получава стипендијата на „Аз-буки“, Стилян продолжува уверено напред. А историјата му е още едно доказателство, че понякога малко признание, получено навреме, може да даде на младия човек увереноста да следва своите цели и да превърне амбициите си в реалност.

Врчича за втори път Националните награди за приобщаващо образование

Националните награди за приобщаващо образование бяха врчени за втора поредна година на церемония в Софија. Иницијативата се организира от МОН и Регионалниот център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Софија-град (РЦПППО – Софија-град). Врчването на отличията се провежда под патронажа на министъра на образованието и науката.

Зам.-министърът на образованието и науката д-р Танија Панчева посочи, че како дългогодишен преподавател и ръководител в сферата на образованието, многу добре познава и високо цени тоа, което правят екипите за подкрепа.

„Зад тези отличия стоят цели семејства и техните деца, на които вие подавате ръка, за да мога да имат бдеще“, заяви зам.-министърът. Д-р Панчева увери, че МОН ще продължи да работи в посока на приобщаващото образование, за да може всяко дете да биде вклучено пълноценно и да има равен шанс за всички ученици.

„Многу често нашиот труд остава в сянката. Тези награди са точно за тоа – да покажат колко многу правите, и да насочат проекторите към вас“, отбеляза бившиот директор на РЦПППО – Софија-град, и настоящ областен управител на Стара Загора доц. д-р Калоян Дамянов. Новиот директор на Центъра Калина Вълва благодари на всички присъстващи и работещи в сферата на приобщаващото образование за техниот професионализъм, тврпение и нај-вече за тоа, че работят със сърце.

На награждаването присъства и началникът РУО – Софија-град, д-р Елеонора Лилова. Тя посочи, че високо цени работата на педагозите и им благодари за всичко, което правят всеки ден. Д-р Лилова врчи грамота на доц. Дамянов за добро сътрудничество между РУО – Софија-град, и РЦПППО – Софија-град.

„Приобщаващото образование е основата на приобщаващото развитие. Тоа е нашата роля – да премахваме бариери

и всяко дете да се чувства приобщено“, заяви по време на церемонията представителят на УНИЦЕФ в България Кристина де Бройн.

Првото място в категоријата „Приобщаваща детска градина“ спечели Детска градина „Калина Малина“ в Пазарджик, а наградата „Приобщаващо училище“ е за 2. основно училище

Снимка Олес Попов

„Никола Йонков Вапцаров“ във Варна.

Центърът за специални образователни потребности „Леда Милева“ в Долни Дъбник е победител в категоријата „Център за подкрепа за личносно развитие за приобщаваща практика“. А проектот SpicE (Special Education STEAM Academy) на ОУ „Христо Смирненски“ в Раковски бе отличен с прво место за „Проект в областта на приобщаващото образование, финансиран със средства на ЕС“. Отличията врчи зам.-министър Танија Панчева.

Првото место в категоријата „Ресурсен учител“ спечели Даниела Иванова от ОУ „Н. Й. Вапцаров“, а в таа за „Логопед“ – Десислава Георгиева от Регионалниот център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Стара Загора.

„Психолог на годината“ е Ана Ганчева-Александрова от РЦПППО – Софија-град, „Ерготерапевт на годината“ – Деница Димитрова от РЦПППО – Софија-град, „Детски учител, работещ в приобщаваща средa (предучилишна възраст)“ – Сахар Петрова от ДГ „Слънце“ в Радомир, и „Начален учител, работещ в приобщаваща средa (I – IV клас)“ – Хатидже Мухарем от СУ „Трайко Симеонов“ в Шумен.

Првото место в категоријата „Общобразователен учител по учебен предмет“ е за Димитринка Димитрова от ОУ „Д-р Петър Берон“ в с. Приселци, област Варна, а в категоријата „Помошник на учителя, поддрепящ образованието“ – за Ася Цветанова от 56. СУ „Професор Константин Иречек“ в Софија.

Отличieto „Директор на детска градина, прилагаща приобщаващо образование“ взе Йорданка Стоянова от ДГ „Мир“ в Карнобат, „Директор на училище, прилагащо приобщаващо образование“ е Димитрийка Герасимова от 78. СУ „Христо Смирненски“ в Баня, а „Директор на ЦПЛР, прилагащо приобщаващо образование“ – Елена Канлиева от ЦСОП, Велинград. За академичен принос бяха отличени проф. д.п.н. Милен Замфиров – декан на Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийскиот универзитет „Св. Климент Охридски“, и доц. д-р Александър Кръстев от Великотърновскиот универзитет „Св. св. Кирил и Методиј“.

За второто издание на Националните награди за приобщаващо образование организаторите са получили над 200 добри практики от малки и големи населени места.

Столичното 30. СУ отваря врати за първи път за 777 ученици през 1981 г. като Единно средно политехническо училище „Людмила Живкова“. Помещава се в сграда с модерна за времето си архитектура, в която е „вградена“ сградата на бившето 68.ОУ „Братя Миладинови“. През 1986 г. е преименувано на ОЕСПУ „Знаме на мира“ и става част от международното движение със същото име, домакинствайки инициативи, свързани с детското творчество и мирното сътрудничество.

От 1993 г. училището „връща“ името „Братя Миладинови“ като символ на българския дух, книжовност и просветителска мисия. Възрожденските ценности полагат основата за европейския път на училището.

В 30. СУ се обучават 1050 ученици, разпределени в 42 паралелки. От тях 380 ученици са включени в целодневна организация на учебния ден. Училището е разпознаваемо с високите си образователни стандарти на подготовка, с модерна училищна среда, със силна общност и активна работа по национални и международни проекти.

Снимки 30. СУ „Братя Миладинови“

Кулминацията на събитията, посветени на 45-годишнината на столичното 30. СУ „Братя Миладинови“, е на 15 май. Тогава е откриването на новата STEM среда „Център за млади изследователи“

Стела МАРИНОВА

В навечерието на своята 45-годишнина столичното 30. СУ „Братя Миладинови“ показва защо е от училищата, които съчетават успешно традиция, модерност и силна общност.

Празничната седмица от 11 до 15 май го превръща в сцена на знание, творчество, наука, спорт и изкуство.

„Всички събития разказваха история, представиха духа на миладиновци чрез таланта и творчеството на учениците по пътя, по който училището върви вече почти половин век“, казва директорката д-р Атанаска Рейха.

В рамките на празничната седмица са проведени над 20 събития, в които се включват ученици от I до XII клас. Програмата е реализирана с подкрепата на педагогическия екип, родителската общност, партньори на училището и ученици от всички етапи. „Всеки ден имаше свои теми, емоции и публика“, отбелязва директорката.

11 май е посветен на науката, изкуството и спорта. Началото на празника е поставено с интерактивна изложба на ученици от гимназиален етап „45 години – един глас, много езици“ (45 years – one voice, many languages), плувен турнир за начален етап, химични демонстрации, математическо ателие и театралната постановка „Радни вълнения“, в която се извяват таланти от прогимназиален етап.

Темата на втория ден от празничната програма е „Творчество и откривателство“. Учениците от XI^B клас представят 3D биологични модели, работят на триизмерни Zспре лаптопи. Представителите на X^A клас споделят за исторически маршрути.

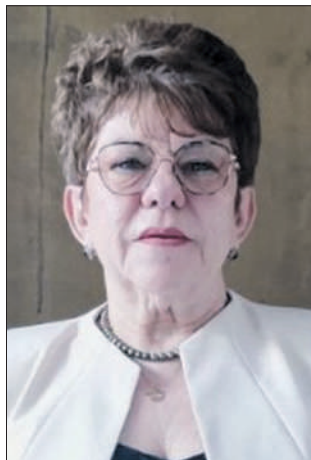
Сред дейностите на 12 май е създаването на декоративни букви. Денят приключва в актовата зала, която се изпълва с родители и близки на най-малките и тържеството „Начален етап празнува“.

Средата на тематичната седмица е за спорт, история и театър. Провеждат се „Игри на волята“, волейболен турнир, историческа работилница „Едно училище – много истории“ и театралната постановка на гимназистите „Женско царство“. „Учениците ни разкриха своите таланти, мотивация и силата на училищната общност“, посочва директорката д-р Атанаска Рейха.

На 14 май бе изпращането на тазгодишните абитуриенти на 30. СУ. В училищния двор протича и творческа работилница на открито. Сред акцентите на деня е и представянето на резултатите от работата по проект „С дигитални гласове към компетенции за бъдещето“, изпълнен по програмата „Еразъм+“. Участниците се запознават с разработената методология за използване на подкаста като съвременен

Тук учениците мечтаят и постигат

Столичното 30. СУ „Братя Миладинови“ чества своята 45-годишнина с празнична седмица

Д-р Атанаска Рейха, директор

образователен инструмент, както и добри практики за интегрирането му в учебния процес.

Кулминацията на събитията, посветени на 45-годишнината на столичното 30. СУ „Братя Миладинови“, е на 15 май. Тогава е откриването на новата STEM среда „Център за млади изследователи“.

„Изграждането на втори STEM център е една от най-значимите стъпки в развитието на училището. Той обединява направлението „Роботика и киберфизични системи“, „Дизайн и 3D прототипиране“, „Природни науки“ и „Дигитални технологии“, посочва събеседничката ми.

По време на откриването учениците демонстрират работа с модерна дигитална техника – интерактивен под, интерактивни маси, графични таблети, моделиране, химични експерименти и роботизирани решения. „Това е доказателство, че STEM обучението в 30. СУ е реално приложимо. Високите технологии и науката в училище имат истински смисъл само когато са обвързани с образователно преживяване, екипност в работата и доброта“, допълва д-р Рейха.

Специално място в празника имат зам.-министър председателят Атанас Пеканов,

директорът на Националния STEM център проф. Найден Шиваров, съветникът по образователните въпроси в Посолството на Кралство Испания Хосефа Белтран, заместник-кметът, главният инженер и началникът на отдел „Образование“ на район „Възраждане“, телевизионната водеща Лора Крумова – бивш възпитаник на 30. СУ и председател на Обществения съвет, Катерина Симеонова – председател на Училищното настоятелство, партньори от онлайн платформите „Преподаваме“, „Уча се“ и ДЗЗД „Обучение“, журналисти от БНР. Родители и гости, които се включват в инициативите през цялата седмица, също отправят посланията си към учениците и учителите.

Финалът на пъстрата програма е големият празничен концерт с участието на група D2, които превръщат двора на училището в сцена на радост, музика и единство. Всички публични изяви на училищния екип през празничната седмица са документирани с пряко заснемане от група ученици от гимназията, а празничният концерт е излъчван на живо в YouTube.

„Юбилеят на 30. СУ „Братя Миладинови“ не е просто празник. Той е доказателство, че училището е жив организъм – с памет, с дух, с традиции и с поглед към бъдещето. Тук „слънцето светло огрява и небето звезди посява“ (из „Тъга за юг“, Константин Миладинов). Тук учениците растат, учат, мечтаят и постигат. Тук се създават поколения, които носят училището в себе си – като спомен, като ценност, като път“, казва с гордост директорката на училището.

За дългогодишните усилия на д-р Атанаска Рейха и нейния екип сочи и отличието, което директорката получава преди дни от началника на Регионалното управление на образованието – София-град, д-р Елеонора Лилова. При връчването на годишните награди на РУО – София-град, д-р Рейха получава пластика „Сова“ и грамота в категорията „Цялостна дейност и високи постижения в столичното образование и за образцово изпълнение на професионалните задължения“.

„Това отличие е признание не само за моята отдаденост, а за усилията на целия прекрасен екип на 30. СУ „Братя Миладинови“. Благодаря на всички колеги, ученици

и родители, с които заедно мечтаем, градим и създаваме с вяра у децата за по-добро бъдеще. Тази награда е наша. Благодаря им за доверието, подкрепата и човечността“, споделя директорката.

Училището осъществява обучение след VII клас в четири профила: „Нужди езици“, „Природни науки“, „Икономическо развитие“, както и в новия – „Хуманитарни науки“, въведен през 2026 г. От 2018 г. 30. СУ работи по двустранна програма за сътрудничество между МОН и Образователното министерство на Кралство Испания и според спогодбата в гимназията преподава учител испанец.

Извънкласните дейности, които се провеждат в 30. СУ, са разнообразни – от испански език и театър на испански, през приложна математика, компютърно моделиране, дигитални хоризонти, география и икономика, природни науки, историческа работилница, аудио подкаст, вокална група, приложни изкуства и народни танци, до плуване. „Това превръща училището в място, където всеки ученик може да открие своя талант“, казва д-р Рейха.

Столичното школо развива и множество доброволчески акции и участва активно в общински и регионални събития. „Те изграждат активни, мислещи и социално ангажирани млади хора“, отбелязва събеседничката ми.

30. СУ е с 5-годишна акредитация по програмата „Еразъм+“. За поредна година е и носител на знак за качество eTwinning. Училището работи активно по национални програми на МОН и по различни проекти, сред които са „Училищна STEM среда“, „Успех за теб“ и „Детско полицейско управление“.

„Постиженията на педагогическия екип и на цялата училищна общност на 30. СУ „Братя Миладинови“ са доказателство, че училището е жив организъм – с памет, с дух, с традиции и с поглед към бъдещето. Ще зарадваме всички ученици и техните семейства в юбилейната година с това, че през учебната 2026/2027 г. ще започнем обучението в 30.СУ „Братя Миладинови“ при условията на относномен режим“, завършва директорката.

Учене чрез преживяване на чужд език

Първо СУ „Св. Седмочисленици“ в Търговище празнува 180 години

Най-голямото училище в Търговище – Първо СУ „Св. Седмочисленици“, ни посреща със 180 любопитни факта, подредени по стълбите и коридорите. Те са своеобразен разказ за неговия дълъг път във времето.

Поводът е специален. През тази година Първо СУ „Св. Седмочисленици“ отбелязва 180 години от началото на своето образователно дело. Докато се изкачваме по стълбите, научаваме любопитни подробности за историята на училището. А срещите с ученици и учители показват, че традицията тук не е просто спомен от миналото, а жива част от всекидневието на учители и ученици.

Днес близо 1200 деца и младежи прекрочват прага на сградата всяка сутрин. Освен че е най-голямото в града, училището е и едно от най-разпознаваемите в областта. Със своите профили по чужди езици, математика, природни науки и предприемачество, с интересния си и богат училищен живот и с високите резултати на възпитаниците си на националните външни оценявания и олимпиади, Първо СУ „Св. Седмочисленици“ прогласява да е предпочитан избор за много семейства в града.

За историята, успехите и бъдещето на училището разговаряме с директорката Мария Манева.

Диляна КОЧЕВА

Историята на Първо СУ „Св. Седмочисленици“ е неразривно свързана с началото на светското образование в Търговище. Училището е наследник на първото килийно школо в града. По-късно образователното дело се премества в т.нар. Славейково училище, а впоследствие намира своя дом в сегашната сграда край емблематичната Борова гора. През 1863 г. училището получава за първи път името „Св. Седмочисленици“, което носи и до днес. Любопитен факт е, че в България училищата с този патрон са едва три. Другите две са в София и в Пловдив.

По повод на неговата 180-а годишнина през цялата учебна година се реализират различни инициативи. Сред тях са виртуалната изложба „180 лица, носещи духа на училището“, видеопослания на бивши и настоящи възпитаници, родители, учители и общественици, както и множество спортни, образователни и културни прояви.

„Иновацията, която прилагаме в училище, е свързана с ученето чрез преживяване на чужд език. Искаме учениците не просто да учат английски, немски или испански в класната стая, а да ги използват в реални ситуации, да общуват, да търсят информация, да създават проекти и да преживяват езика“, обяснява директорката на Първо СУ „Св. Седмочисленици“ Мария Манева.

Именно тази идея стои в основата на настоящата им иновация. В нея участват учениците от IX клас, които излизат извън рамките на традиционния урок и прилагат знанията си в реална среда. Посещават културни и исторически обекти, създават филми и постери, работят по проекти и изпълняват различни мисии, при които общуването на чужд език е задължителна част от задачата.

„Целта ни е езикът да бъде използваем. Учениците трябва да могат да го пречупят през разговора и през приложението му в живота“, казва моята събеседничка.

„Св. Седмочисленици“ е сред първите иновативни училища в страната. Преди настоящия проект успешно реализират още две нововъведения. Първото е насочено към учениците в прогимназиален етап, а второто – към най-малките в начален етап на обуче-

Снимка Първо СУ „Св. Седмочисленици“ – Търговище

В края на май училището откри своя STEM център с пет специализирани пространства и 8 високотехнологични и свързани класни стаи

Мария Манева,
директор

ние. Тогава децата учат за здравословния начин на живот не от учебниците, а чрез собствените си опит.

„Например проследявах пътя на хляба – от засяването на жито до готовия продукт. Посещавах различни места, наблюдавах процесите и сами откривах отговорите на въпросите си. Така ученето става много по-смислено за тях“, обяснява Манева.

Същият принцип е пренесен сега в чуждоезиковото обучение. Деветокласниците работят по разнообразни проекти, които ги извеждат извън класната стая. Част от тях посещават Регионалния исторически музей в Търговище, където създават филми и презентации на немски език. Други подготвят постери, снимат видеа или разговарят с хора от града, за да упражняват езиковите си умения в реална среда.

Един от най-интересните примери за учене чрез преживяване е проведената наскоро дейност по Националната програма „Иновации в действие“. По време на гостуването на три училища от страната учениците участват в своеобразно търсене на съкровище на английски език. Смесени в отбори с връстниците си от гостуващите училища, те преминават през различни станции, решават езикови задачи, ориентират се по карта и събират улики, които ги отвеждат до финалната награда.

„Поставихме ученици от чуждоезиковите профили на различни станции в района около училището и Боровата гора. Участниците трябва да общуват на английски език, да решават кръстословици, да изпълняват различни предизвикателства и сами да намерят съкровището. Беше изключително интересно и забавно преживяване“, разказва директорката.

Част от обучението включва и срещи с интересни личности от различни държави. Наскоро учениците разговарят с успешна бизнес

дама, която споделя опита си за изграждането на личен бранд и за възможностите, които предоставя глобалният свят. Разговорът се провежда на английски и руски език, а учениците имат възможност да задават въпроси и да упражняват езиковите си умения в реална комуникационна среда.

„Идеята е учениците да опитат да използват езика в живота. Да преодолеят притеснението си да говорят, да общуват и да разберат, че това, което учат в училище, има практическо приложение“, допълва Манева.

За втора поредна година възпитаниците на Първо училище ще имат възможност да участват и в езикова практика в австрийската столица Виена. По думите на директорката подобни инициативи дават самостоятелни на младите хора и ги карат да осъзнават, че знанията им могат да бъдат използвани навсякъде по света.

В училището се изучават английски, немски и испански език, а профилът „Чужди езици“ е единственият подобен в област Търговище. Именно затова екипът непрекъснато търси нови възможности за развитие на децата и за превръщането на езика в реален инструмент за общуване.

Резултатите не закъсняват. През тази учебна година училището може да се похвали с едно от най-значимите си постижения. За първи път негов възпитаник става част от националния отбор по английски език.

„Рад Валери Георгиев от XI клас се класира на второ място в страната и успешно премина всички етапи на подбора за националния отбор. Това е огромно постижение както за него, така и за нашето училище“, посочва моята събеседничка.

Повод за радост дава и още една ученичка. Четвъртокласничката Хазал Назимова заема първо място в България в ниво Pre-A1 на международното състезание Kangaroo Global Linguistics, организирано сред училищата от мрежата на Кейбридж.

Успехите обаче далеч не се ограничават само до чуждите езици. В училището активно се развиват спортът, изкуствата и различните занимания по интереси. Близо 40 групи за личностно развитие дават възможност на учениците да откриват и усъвършенстват своите таланти.

Особено впечатляваща е Ученическата спартакиада, която тази година се провежда за трети пореден път. Любопитното е, че идеята идва от самите ученици.

„Първоначално участваше само един випуск. Постепенно инициативата се разрасна и днес обхваща почти всички гимназиални класове. Това е пример как една добра ученическа идея може да се превърне в училищна традиция“, разказва директорката.

Гордост за училището е и рок групата „17's Connection“. Петима единадесе-

токласници, които учат в математическа паралелка, успешно съчетават любовта към точните науки с музиката.

Спортните успехи също са впечатляващи. Училищните отбори печелят отличия по волейбол, баскетбол, тенис на маса и други дисциплини. Баскетболният тим вече е двукратен шампион на България в Ученическите игри, а волейболистите са сред лидерите в областта.

„Имаме много ученици и много таланти. Просто нямаме право да не ги развиваме“, категорична е Манева.

Годината е специална и по още една причина. След мащабен ремонт училището вече разполага с изцяло обновена материална база. Това обаче не се случва без трудности.

„Наложи се да изнесем обучението на близо 1200 ученици в пет различни образователни институции. Беше трудно както за учителите, така и за децата и родителите. Но всички проявиха разбиране и успяхме да се справим“, спомня си директорката.

На 27 май в училището официално е открит новият STEM център. Той разполага с пет специализирани пространства, насочени към математиката и информационните технологии – четири компютърни кабинета и модерна математическа лаборатория. По проекта са оборудвани и осем високотехнологични и свързани класни стаи.

Училището традиционно е сред лидерите в област Търговище по резултати от националните външни оценявания и държавните зрелостни изпити. Възпитаниците му постигат високи резултати по математика, английски език и биология, а много от завършилите продължават образованието си в престижни университети в България и чужбина.

Гимназията предлага четири профила – „Чужди езици“, „Математика“, „Природни науки“ и „Предприемачество“. Все повече нейни възпитаници избират медицина, инженерни науки и информационни технологии за бъдещото си професионално развитие.

Докато разговаряме, през кабинета на директорката непрекъснато минават ученици, учители и родители. Всеки със свой въпрос, идея или задача. Атмосферата е динамична, но спокойна. Тук 180-годишната история не е просто повод за юбилей. Тя е основа, върху която всекидневно се надграждат нови идеи, нови успехи и нови мечти.

А сред най-ценните свидетелства за тази история е оригинален екземпляр на „Рибния буквар“, който се съхранява в Училищния музей.

„Той е символичен мост между миналото и настоящето на една образователна институция, която вече 180 години продължава да учи поколения млади хора не само на знания, но и на увереност, любопитство и стремеж към развитие“, завършва директорката.

Разговора води
Боряна ТРАЙЧЕВА

– Д-р Шлайхер, преди две години оценките положително посоката на новата рамка на учебните програми в България. Но в същото време отбелязахте, че сте привърженик на бърза и пълна промяна на образователния модел, а не на бавни подобрения. Още ли смятате, че подобна задача е възможна?

– В днешно време обществата ни се променят светкавично бързо. Изкуственият интелект изисква съвършено нови способности. Пропастта между това, от което се нуждаят обществото и икономиката, и това, което осигурява образованието, вероятно ще се увеличава. Така че, да, абсолютно – мисля, че се нуждаем не просто от постепенни промени, а от истинска трансформация на резултатите, които получаваме.

– Как бихте оценили напредъка на страната? У нас експерти в сектора казват, че промените често остават на равнище документ.

– Основите за реформи вече са положени в България и смятам, че е важно да имаме добра концептуална основа, да имаме подходящи учебни програми. Но тези промени трябва да се задвижат, а това е доста по-различна задача – преминаването от идея към нейното приложение.

Тук вече говорим за промяна в начина на мислене на учителите в класните стаи, на администрацията, което е много по-трудно. Това, струва ми се, тежко предстои. И смятам, че е необходима фундаментална промяна, която не може да се осъществи, ако просто се инструктират хората какво да правят.

Разбира се, кажеш ли на някого какво да направи, той ще го направи, но не е в това въпросът. Ако искаме да изградим увереността, че учителите разбират какво е компетентност, а не че просто нещо преподават, това изисква значителна трансформация в начина на мислене.

– **Всъщност колко смели трябва да бъдем в промените? Особено като имаме предвид резултатите от предходното издание на PISA, които показаха, че българските ученици имат сериозен проблем с функционалната грамотност – това предизвика доста полемички и предложения за промени в нашата образователна система.**

– Концепцията за това какво е грамотност, съществено се променя. Смятам, че това е основното предизвикателство. В миналото грамотността е била свързана с обработката на писмена информация. Днес вече е свързана с разбиране на прочетеното, разграничаване на факт от мнение, ориентиране в неясни моменти.

И според мен това е съвсем нова група концепции, които изискват радикална промяна в начина, по който преподаваме. Младите хора трябва да вземат живота си в ръце, да открият своята мотивация, да умят да си поставят цели в образованието и да наблюдават собственото си развитие в този процес.

Вече не можем на час по лъжичка да ги учим на техниките на четене – наистина говорим за съвсем различен конструкт, който рязко отстъпва от начина, по който сме чели преди.

Ако в миналото сме се учили да четем, сега използваме четенето, за да учим през целия си живот.

– **Резултатите от PISA показаха, че българските ученици се разсейват с телефоните си повече от други по света. Какъв е изходът според Вас? Пълна забрана на телефоните на територията на училището, както предлагат редица директори у нас, ограничения по време на часовете или по-скоро включване на телефоните и други технологии в учебния процес?**

– Знаете ли, случаят е много интересен. Ако се вгледаме по-внимателно, става ясно, че България всъщност не е много силна, що се отнася до целенасочената употреба на технологии. Добре е учителите да имат ясна представа за начина, по който да ги прилагат, но не наблюдаваме много употреби на техно-

логии с педагогическо намерение.

Виждаме обаче, че учениците използват смартфоните си за собствени цели – по този показател България е на много висока позиция. Това не е добра комбинация. Това, което искаме да видим, е по-структурирано, целенасочено приложение на технологиите и по-малко деструктивни, персонални употреби.

Така че, може да се комбинират различни неща – от една страна, учителите могат да намерят по-добри приложения на технологиите, от друга – бихме могли да сме по-рестриктивни по отношение на телефоните в час.

България е специфичен случай. Ако направим сравнение със страни с близки стойности на употребата на технологии, да кажем с Дания – цифрите са подобни, но в Дания наблюдаваме почти обратната ситуация. Много структурирана, съзнателна употреба на технологии, силни ограничения за телефоните и учениците не се разсейват.

Това, което разсейва, не е дали учителът се

са променени – имаме повече приятели във „Фейсбук“ и по-малко в реалния живот, а това не е добро или здравословно развитие.

– **На много места по света вече се налагат ограничения и дори пълни забрани на социалните мрежи за деца под 15-годишна възраст. Мислите ли, че подобни мерки биха били ефективни?**

– Да, Австралия е такъв пример, мисля, че и други страни обсъждат такива действия. Тук говорим за много важно измерение – кое за каква възраст е подходящо. Шестгодишно дете и шестнадесетгодишно дете могат да гледат един и същи екран, но ще се срещнат със съвсем различна реалност. Шестгодишните са научени безусловно да вярват на авторитетните фигури, иначе не биха оцелели, затова трябва да се уверим, че дадена технология е подходяща за възрастта им. Не бихте пуснали тригодишното си дете на магистралата сред колите, нали така – на него трябва да му се осигури по-безопасна среда.

трябва да защитаваме.

– **В България има множество професионални училища, но те често се смятат за пристан за ученици с не особено големи амбиции или умения. Как професионалното образование у нас да започне да се възприема като възможност за личностно и кариерно развитие?**

– В света на изкуствения интелект не професионалното образование, а академичните институции са в по-голяма опасност. В професионалните училища често се учат именно нещата, важни днес: можеш ли да мислиш самостоятелно; можеш ли да работиш с истински хора, да се справиш с реални проблеми; умееш ли да възприемаш провала като възможност за развитие. Професионалното образование е изключително добро в изграждането на такива умения – то не би трябвало да е последен вариант за младите хора, а първо желание. Отправна точка, за да осъществим това, е да направим тези умения по-видими.

В момента в България единственият път към успеха е академичният изпит. Разбира се, в професионалните училища фокусът не е върху това, което значи, че тези ученици няма да се справят толкова добре на изпита, съответно обществото ги вижда като неуспели.

Смятам, че да се погрижим уменията, които професионалното образование развива, да са по-видими за обществото, е изключително важно за промяната на тази динамика и за мотивирането на повече млади хора да помислят за приложени умения.

Вярвам, че в бъдеще добрите места за учене ще са страхотни работни места, а страхотните места за работа ще станат добри пространства за учене.

Важно е също така местата за работа да станат по-активни участници в професионалното образование. Професионалните умения не виреят добре в академичните институции – най-добрите електротехници никога няма да станат преподаватели, защото искат да са електротехници. Затова трябва учениците да бъдат доведени на работното им място, световите на практиката и на обучението да са по-добре интегрирани.

Ако се направи това, смятам, че професионалното образование ще привлече повече хора, ще бъде по-престижно и ефективно.

– **Като става дума за бизнеса и работното място, в последно време в България много се говори за природните науки и за STEM образованието. Бизнесът у нас е категоричен, че въвеждането на държавен зрелостен изпит по математика и на подобен вход в редица икономически и технически специалности е необходимо условие за промяна на нагласите към природните науки. Като човек на точните науки, споделяте ли подобна увереност?**

– Да, можем да изтъкнем изпитите, но основната задача е природните науки да се направят интересни за младите хора. Фокусът не трябва да е само върху изпита, а и върху преживяването, което хората имат.

Ако учих само за изпита, ще се справиш

Д-р Андреас Шлайхер, директор на дирекция „Образование и умения“ на ОИСР:

Изпълнението на задачи и ученето вече не са едно и също нещо

Училището не бива да е целият свят на децата – по-скоро светът трябва да е тяхно училище

Природните науки са важни не само защото такива кадри са полезни за бизнеса или индустрията, те изграждат логическата основа, изграждат хора, които да мислят рационално в един поляризиран свят.

възползва от някаква технология, а влизането в социалните мрежи и подобни неща – това е, което пречи.

– **Как според Вас влияят социалните мрежи върху развитието на когнитивните способности на децата, респективно върху способността им да учат, да са част от учебния процес?**

– Трябва да призная, не мисля, че социалните мрежи имат твърде много положителни ефекти. Всъщност смятам, че те са добър пример за това какво не трябва да правим при въвеждането на изкуствения интелект.

В някакъв смисъл може да се каже, че сме сгрешили със социалните мрежи. Те се превърнаха в стихия, която отвлича вниманието ни, понижава грамотността, прави ученето по-повърхностно и ни разсейва от истинското значение на нещата.

Мисля, че когато настъпи ИИ революцията, трябва да сме си научили урока и да използваме новата технология да разширяваме човешките възможности, а не да ги заменим. Тъй като, също както социалните мрежи, изкуственият интелект може да направи ученето много по-повърхностно, да ни накара да му делегираме когнитивните си процеси. Така ученето става по-удобно, но по-неефективно.

Мисля, че социалните мрежи вече са ни го показали. Междудуличните ни отношения

Мисля, че един от начините за това може да са точно ограниченията на социалните мрежи. Същевременно обаче трябва да подготвим децата за дигиталния свят, така че трябва да намерим баланс между двете.

– **Докъде според Вас трябва да се допускат родителите при формулирането на структурата и съдържанието на учебните програми и училищния живот?**

– Сложен въпрос. Според мен учебните програми трябва внимателно да се проектират от хора, които са специалисти в това. Когато нещо се обсъжда твърде широко, се сблъскват различни интереси и крайният продукт невинаги съответства на предназначението си, така че трябва да внимаваме.

От една страна, добре е да се вслушваме в общественото мнение. Същевременно мисля, че програмите трябва да се създават въз основа на това, което знаем от науката, как ученето прогресира най-добре. Така че, да, до определена степен общественото мнение е важно за нас, за избора на посоката и на това какво да се включи като материал. Но има място и за експертното мнение, което да се увери, че крайният продукт служи най-добре на децата, а не на възрастните.

Много неща, които правим в образованието, са ориентирани към нуждите на възрастните, невинаги към нуждите на децата, а всъщност техните интереси са тези, които

Снимка Олег Попов

добре на него, но едва ли ще продължиш в сферата на точните науки. Ако навлезеш в нея, ще видиш, че това ти отваря житейски и кариерни възможности.

Природните науки не са просто ученето на физика или химия, математика – говорим за това да се научиш да мислиш като учен, да правиш експерименти, да работиш по реални проблеми от живота.

За мен това е по-важният отговор – един изпит може да повиши видимостта на тези умения, но отправна точка трябва да е да направим природните науки интересни за младите хора. И то още от началното образование. Знаете, най-важните решения за кариерата не се вземат, когато човек завършва училище, а когато тепърва започва, когато е малко дете – именно тогава може да се изгради такъв начин на мислене.

За мен природните науки не са важни просто защото такива кадри са полезни за бизнеса или индустрията. Те изграждат логическата основа, светогледа, които са ни нужни днес. Нашият свят е все по-поляризиран от различни идеи, идеологии, убеждения – трябва ни повече хора, които да мислят рационално.

И природните науки са отличен инструмент за изграждане на такива умения, дори да оставим настрана икономическата нужда от подобни кадри.

– Все по-често се чува, че в ерата на изкуствения интелект е по-важно да имаш културата и езиковите умения да поставяш адекватни задачи пред него, отколкото строго математически познания за тази технология. Какъв е Вашият коментар?

– Мисля, че съвременният свят вече не ни възнагражда за това, което знаем – изкуственият интелект знае всичко. Възнаграждава ни за това, което можем да направим с това, което знаем. Това е много важна промяна – не бива да се концентрираме върху репродукцията на знания, а върху уменията на учениците да разширяват тези знания и да ги подлагат на съмнение.

Природните науки са добър пример. Често ги преподаваме почти като религия – убеждаваме учениците в някаква научна теория, даваме им много задачи, за да се упражняват, и накрая проверяваме дали са запомнили отговора. Това няма нищо общо с природните науки.

Природните науки са свързани с търсене, със задаване на правилните въпроси, с тестването на хипотези, с изграждането на причинно-следствени връзки. Смятам, че тези умения са наистина важни в днешния свят.

Ако не разбираме идеята на един алгоритъм, ще се превърнем в негови роби. Ако задаването на въпроси води не към отговори, а към проблеми, значи живеем в труден за навигиране свят.

Важни са също така капацитетът и желанието за учене. Често наблюдаваме, че десетгодишните са ентусиазирани да научават нови неща, харесва им да общуват със света, но колкото повече време прекарват в училище, толкова по-малко интерес имат към ученето.

Нашите образователни системи са изключително концентрирани върху съгласието – карат учениците да се съгласяват с това,

Андреас Шлайхер е инициатор и ръководител на програмата за международно оценяване на учениците PISA и участва в множество инициативи, свързани с иновации и трансформации в образователните политики и практики. Под негово ръководство акцентът в изследванията преминава от инструктаж на теоретични знания към оценка на функционалната грамотност, която служи за основа за национални учебни реформи. Подход, който се фокусира върху способността на учениците да прилагат наученото в практиката.

Д-р Шлайхер изучава физика в Германия и придобива диплома по математика и статистика в Австралия. Носител е на множество отличия и е почетен професор на Университета в Хайделберг.

което учителят иска от тях да научат, вместо да насърчават любознателността. Мисля, че е много важно това да се промени.

– Споменахте, че според Вас изкуственият интелект трябва да се използва за подпомагане на образованието, не толкова за улесняването му. Има ли вече идеи за практически приложения на изкуствения интелект в образованието?

– Най-интересното откритие, което направихме във връзка с изкуствения интелект, е, че изпълнението на задачи и ученето вече не са едно и също нещо. Ако се върнем десет години назад, тогава да научиш как се върши нещо, винаги означаваше, че получаваш и някакво ново знание. Днес вече не е така.

Можем да напишем отлично есе с ChatGPT, без да научим каквото и да е, дори без да запомним какво пише в есето. Така че в определен смисъл изпълнението на задачи и ученето вече не означават едно и също. Това, което целим, е изкуственият интелект да подпомага ученето, не толкова изпълнението на задачи.

Това е важно условие – няма как да станеш спортна натура само с гледане на спорт, трябва да спортуваш. Същото е и с ученето – няма как да поумнееш, ако просто станеш по-добър в изпълнението на задачи. Ще поумнееш, ако вложиш енергия и усилия.

Моментът на откритие, на среща с нещо, което преди не сме знаели – това е моментът, в който мозъкът изгражда нови връзки. Ако изкуственият интелект може да подпомогне това – чудесно, ще научим нещо. Ако обаче го замени, всъщност ще изгубим част от способностите си. Това е истинската битка.

Сред най-големите „фабрични“ недостатъци на хората е това, че мозъкът ни е създаден да пести енергия – винаги сме склонни да се откажем от самостоятелността си за сметка на удобството.

Тук е големият риск за ученето – ако възложим мисловните си умения на ИИ, ще ги изгубим.

Всъщност, ако погледнем най-успешните образователни системи, те използват ИИ предимно за анализ на данни – как да помогнат на учениците да учат по-добре, на учителите – да преподават по-добре, на училищата – да са по-ефективни. Не го използват като инструмент при самото преподаване на информация.

– Споменахте нуждата от уменията да се разграничават факт от мнение, истина от неистина. Би могло да се спори, че религията и моралът могат да подпомогнат различаването между правилно и грешно – смятате ли, че в такъв случай религията има място в образователната система, каквото предложение се обсъжда у нас?

– Важният момент е да станем по-добри в моралната преценка – да умеем да вземаме етични решения, когато ни свършат данните. Това е от изключителна важност днес.

Разликата между хората и изкуствения интелект е в това, че ние разграничаваме правилно от грешно, истина от неистина. И подобряването на тези умения е много важно, независимо кой учебен предмет използваме за целта.

Религията би могла да е подходящо средство, но може да има и други – различните науки например или дори история. Необходимо е нещо повече от простото предаване на информация – младите хора трябва да умеят да преценяват тази информация, да се ориентират при сблъсък на идеи и интереси.

– Нека се върнем към PISA за малко. Вероятно Вие сте един от хората, които най-отблизо следят как образователните системи по света се променят и адаптират към новите предизвикателства. Какво очаквате да покажат резултатите от PISA 2025, които ще бъдат обявени в края на тази година?

– По план резултатите би трябвало да излязат на 8 септември. Все още не сме обработили данните, но най-много ме притеснява модулът за грамотност – заради начина, по който боравим с информация. Най-вече говорим за младите хора, за ефекта на социалните медии, за безсъзнателното възприемане на информация, без тя да се постави под въпрос.

От резултатите на предишно изследване PISA вече видяхме, че учениците, които се справят най-добре на модула за дигитална грамотност, са тези, които четат по-дълги книги. Звучи противоречиво, нали – да ставаш по-добър в дигиталната грамотност, тъй като четеш по един много традиционен начин. Но това са уменията за четене, които трябва да насърчаваме – учениците да могат да боравят със сложна информация, да обмислят различни наративи, да изграждат съставни умствени модели на данни...

В момента рискуваме да изгубим тези умения, това е, което най-много ме притеснява. Но все още не разполагаме с резултатите.

– Имате ли някакви прогнози, например в кои държави образователните системи се справят с тези промени най-добре?

– Миналото винаги е най-добрият показател за бъдещето. Ако се обърнем към страните в Източна Азия, те преминаха през пандемията почти без щети, тъй като забелязаха проблемите и бързо намериха инструменти да се справят с тях. Така че имаме причини да очакваме, че са в добра позиция за бъдещо развитие.

Виждаме, че образованието е високо почитано в тези общества. Те добре инвестират ресурсите си на местата, където това ще повлияе най-много, разполагат най-добрите учители, така че да преподават на най-трудните ученици... Това са все неща, които ни помагат да подобряваме образованието.

– Какво е състоянието на глобалния диалог за образованието? Има ли консенсус за основните промени, които са необходими в него?

– Трудно е да се каже. В някои страни да, в други – не. Погледнато общо, съществува тревогата, че образованието е изгубило ролята, която преди е имало в обществото. Преди то е било голямото обещание за издигане в обществото – и до известна степен все още е, но в някои държави това е под въпрос.

Университетското образование вече не е гаранция за успешен живот, както преди е било. Младите хора споделят също, че светът се променя толкова бързо, че те не знаят какво да учат. Определено мисля, че има напрежение върху образованието.

От друга страна, категорично можем да твърдим, че никога досега в историята образованието не е било толкова важно, колкото е днес. Мисля, че сега директното влияние на образованието върху бъдещето на човек е по-голямо откогато и да било. В миналото често е било по-важно кого познаваш, а не какво знаеш – днес ситуацията е различна. Без стабилна основа няма да успееш.

– Като последен въпрос, в светлината на всичко, обсъдено до момента – как да се изгради училището на XXI век? Има ли рецепта за успех?

– Училището не бива да е целият свят на децата – по-скоро светът трябва да е тяхно училище. За да изградим училището на XXI век, трябва да гледаме към света навън, към това, какво светът изисква от хората.

Нека доведем в училище колкото се може повече хора от живия живот, за да позволим на младите хора да видят бъдещето си – не можеш да си нещо, което никога не си виждал. Това е много важно – нещата, които младите хора преживяват, са това, което изгражда бъдещето им. Любимият ти предмет в началното училище вероятно е зависел много повече от учителя, който го е преподавал, отколкото от съдържанието на предмета. Точно към такова преживяване трябва да се стремим.

Училището на бъдещето ще е добре свързано с различните общности, с обществата, със самото бъдеще.

От класната стая към бъдещето

Снимка: Авторът

Учениците от Шесто основно училище „Св. Паисий Хилендарски“ ще работят с графични таблети, 3D очила и специализиран софтуер за рисуване

Северина ДИМИТРОВА

Науката, технологиите и иновациите вече не са част от далечното бъдеще за учениците в Кюстендил. Те все по-осезаемо навлизат в училищните коридори и класни стаи, превръщайки учебния процес в пространство за експерименти, творчество и практически умения.

Само в рамките на няколко дни две училища в града направиха важна крачка към модерното образование, откривайки нови STEM центрове и високотехнологични учебни пространства, които ще подготвят учениците за предизвикателствата на XXI век.

С модерна визия и оборудване от ново поколение Езиковата гимназия „Д-р Петър Берон“ официално откри своя STEM център и свързаните към него иновативни класни стаи. На събитието присъстваха представители на местната и държавната власт, сред които областният управител Атанас Гергинов, Нели Петкова от Община Кюстендил и експерти от Регионалното управление на образованието.

Новата образователна среда е изградена по проект „Изграждане на STEM среда и високотехнологично оборудване и свързани класни стаи“, реализиран с финансиране по Националния план за възстановяване и устойчивост и съфинансиране от Европейския съюз чрез програмата Next Generation EU. Инвестицията е на стойност близо 185 хил. евро.

В рамките на Проекта са създадени три специализирани кабинета по природни науки, зелени технологии и устойчиво развитие. Новото оборудване ще позволи на учениците да учат чрез практика, да работят по реални казуси и да използват съвременни технологии в обучението си.

Директорът на гимназията Даниела Вучкова подчерта, че STEM средата насърчава интегрираното обучение, изследователския подход и развиването на ключови умения като аналитично мислене, работа в екип, дигитална грамотност и решаване на практически проблеми.

Модернизацията на училището се допълва и от реализирания проект за енергийна ефективност на Община Кюстендил, който допринася за още по-съвременна и функционална образователна среда.

Междувременно Шесто основно училище „Св. Паисий Хилендарски“ също отвори врати към бъдещето със своя нов STEM център – трети поред в училището. Лентата беше прерязана от кмета на община Кюстендил инж. Огнян Атанасов и директора на училището Венцеслав Механджийски.

Новото пространство впечатлява със съвременна техника и дигитални средства за обучение. Учениците ще работят с графични таблети, 3D очила и специализиран софтуер за рисуване, 3D моделиране и прототипиране. Така още от ранна възраст ще могат да развиват творческо мислене, инженерни умения и интерес към технологиите.

„Нашата амбиция като община е всяко училище да бъде оборудвано със съвременни технологии, за да могат децата да получават най-добрата подготовка за бъдещето“, заяви инж. Огнян Атанасов по време на откриването.

По думите му STEM обучението е инвестиция с дългосрочен ефект, която дава възможност на учениците още от началния и прогимназиалния етап да изграждат знания и компетентности, необходими за успешната им реализация в света на новите технологии.

Откриването на новите STEM центрове показва ясно посоката, в която се развива образованието в Кюстендил – към повече практика, иновации и подготовка за професиите на бъдещето. Защото съвременното училище вече не е просто място за усвояване на знания, а среда, в която учениците създават, изследват и откриват света чрез технологиите.

Снимка: РУО – София-област

Зрелостници – отличници на Софийска област

Признание за СУ „Любен Каравелов“ – Коприивщица

РУО – София-област, връчи годишните си награди и почетната грамота „Неофит Рилски“ на тържествена церемония в столицата

Петя НИКОЛОВА

Уважаеми гости, има земи, които се измерват в километри, и други – които се измерват с любов. България се измерва с думи и ритъм. Сега ще чуем колко силно тупти българското сърце през стиха, а веднага след това сцената ще оживее под напора на нашите традиции. Представям ви литературно-музикална композиция – специален поздрав за всички вас от ученици от ОУ „Митрополит Авксентий Велешки“, Самоков.“ С тези думи Росица Иванова, началник на РУО – София-област, откри тържествената церемония по връчване на почетното отличие на МОН „Неофит Рилски“ и награждаване на победителите в конкурса „Учител, ученик, директор, училище на 2026 г.“ на Регионалното управление на образованието за Софийска област.

Всяка година по случай 24 май РУО – София-област, приема номинации за Конкурса и излъчва победителите. Церемонията включва и награждаване на отличените от конкурса за детска рисунка „С очите си видях бедата“ на Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението – София-област“.

В приветствието си Росица Иванова изрази увереност, че с наградите, които са признание за принос и постиженията на ученици, учители и директори, се оценява най-ценното богатство – образованието. Тя връчи 11 грамоти „Неофит Рилски“ на отличените от МОН директори и педагогически специалисти. Това са директорите Даниела Колева – на ППМГ „Акад. проф. д-р Асен Златаров“ в Ботевград, и Иванка Пелтекова – на СУ „Христо Ботев“ в Ихтиман, зам.-директорът в ОУ „Митрополит Авксентий Велешки“ в Самоков Валентина Спасова и старши учителите Мая Иванова – ПГТМ „Христо Ботев“, Ботевград, Илонка Лозанова – СУ „Саво Ц. Савов“, Пирдоп, инж. Емилия Цветкова-Йорданова – СУ „Христо Ясенев“, Етрополе, Марияна Кацарова – ПГ „Велизар Пеев“, Своге, Виолета Димитрова – ДГ „Слънчице“, Етрополе, Мария Богданова – СУ „Христо Ботев“, Драгоман, Веска Терзийска – ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Самоков, и Маргарита Добрева – ДГ „Радост“ в Ихтиман.

Осем директори и зам.-директори получиха награда за цялостен принос в развитието на образователното дело в Софийска област. Сред тях са Ирена Коцева – директор на ОУ „Митрополит Авксентий Велешки“ в Самоков, Петко Петков – директор на ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Скравена, и Деян Димитров – директор на ОУ „Васил Левски“ в с. Видраре.

Призът „Училище за 2026 г. на Софийска област“ отиде при СУ „Любен Каравелов“ в Коприивщица, а директорът Бойка Дюлгярова беше една от петимата, получили награда за директор на 2026 г. от Софийска

област. С плакет за това отличие си тръгнаха още директорката на ДГ „Здравец“ в Ихтиман Ваня Колева, Клара Милошева – директор на РЦПППО – София-област, който тази година отпразнува 20-ата си годишнина. С приза бе удостоена и Даниела Николова – директор на ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в Ботевград, което беше домакин и организира успешно областното състезание по безопасност на движението по пътищата. Петият носител на приза е Христина Николова – директор на ППЧЕ „Алеко Константинов“ в Правец.

Росица Иванова, началник на РУО – София-област

Любима част на гостите по време на тържествената церемония традиционно са наградите за учител, млад учител, зрелостник, ученик и отбор на 2026 г. на Софийска област.

Този път отборите, които огласиха с радостни възгласи залата на Културния дом „Искър“, бяха 6 – отборът по тенис на маса, момичета V – VII клас от СУ „Св.

Паисий Хилендарски“ в Златица с ръководител Каролина Лилова; отборът по баскетбол девойки VIII – X клас от ППМГ „Константин Фотинов“ в Самоков с ръководител Надя Вичева; отборът по бадминтон VIII – X клас от ППМГ „Константин Фотинов“ в Самоков с ръководител Даниел Ризов; отборът по БДП на ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в Ботевград с ръководител Владимир Стефанов – за цялостен принос за повишаване на авторитета на образователната институция; отборът на младежките противопожарни отряди „Млад огнеборец“ в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ в Сливница с ръководител Теодора Петкова, спечелил второ място на областно състезание; и отборът по хандбал девойки XI – XII клас в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ в Сливница с ръководител Мариела Иванова, спечелил I място на финалите на Ученическите игри 2025/2026 г.

Отличените получават грамоти, плакети, медали и почетни знаци от Росица Иванова и експертите в Регионалното управление на образованието Ася Йотова и Ани Спасова. А старши експертът инж. Вергиния Йорданова заедно с представители на Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – София-област, връчиха награди на победителите от конкурса за детска рисунка „С очите си видях бедата“.

Кога децата узриват за науката

Тъжно е, когато осъзнаваме, че системата ни създава нещастни хора, които не са открили призванието си, казва образователният предприемач Явор Киряков

Зина СОКОЛОВА

Фондация „Университет за деца“ съществува от дванадесет години. От миналата година на английски се нарича Science Me Up, което може да се преведе като „Извиси ме научно“ и е игра на думи. Но на български в името на фондацията думата „университет“ си остава.

„Причината е, че когато хората чуят, че нещо е за „деца“, за съжаление, не се отнасят сериозно към даденото начинание. Това е реакция на обществото и вече ни омръзна да обясняваме, че това не е детски университет, а е университет „за“ деца. Има разлика, нали?“, казва образователният предприемач Явор Киряков.

Историята започва преди повече от тринайсет години. По това време Явор Киряков завършва „Икономика“ в Американския университет в Благоевград. Ръководи и Клуба за по-добро общество в Университета. Една от основните му идеи е да се подкрепят всякакви социални каузи, като в образователно направление помагат дома за деца, лишени от родителска грижа, в града.

„Може би защото съм от семейство на учители, видях смисъла в това да влияеш позитивно върху съдбите на децата. Как лицата им светват, когато им говориш за едно по-съзидателно съществуване“, казва Явор Киряков.

Замисля се от икономическа гледна точка върху вида и количеството усилия, които трябва да се посветят на един човек за осигуряване на по-доброто му образование и бъдеще. Докато прави магистратура в Лондонското училище по икономика, се вълнува от това как дадена инвестиция в тази сфера може бавно, но с много по-голям коефициент на възвръщаемост след време да осигури не само по-висок брутен вътрешен продукт, но и повече индустриална и интелектуална мощ.

„Имах щастието, преди да основам „Университет за деца“, да попадна на хора като учителя по физика Теодосий Теодосиев, на преподавателя по информатика проф. Красимир Манев и на други учени и педагози. Това са все професионалисти, които подготвят от години най-големите таланти на България за международни състезания и голямата наука, като цяло“, казва Киряков.

Споделя, че тези срещи му показват как всъщност се променят съдби, което още повече го вдъхновява да продължи в тази посока. Тогава идва и момент, когато отново се разочарова от всичко, което се случва около него.

„Мои приятели, инженери, с които започнахме първите летни академии по роботика, ме посъветваха: „Абе, Яворе, няма да се отказваме, продължаваме напред“, връща лентата назад Киряков.

Така възниква фондацията „Университет за деца“, чиято основна идея е да покаже, че шом човек се интересува и любопитства, трябва да продължава в същия дух да върви напред. Инициативата започва с вложени собствени средства на учредителите. По времето, когато се основава Фондацията – около 2014 г., има много образователни конференции, на които се говори за модерни методики – по-либерални и фокусирани към детето, в които се набляга върху гледната точка на ученика.

Стига се и до полемика сред учители, че на времето е имало много практическа дейност в българското образование, правели са се и опити, каквито сега няма, или пък че на Запад се правят много експерименти, а в България се пропуска.

„У нас нямаше кой да научи учителите или да подготви съвременна методика за преподаване чрез експеримент. И си мислех, че трябва да има подобна отговорна организация в България“, подчертава Явор Киряков

Затова инициаторите решават да обединят усилия в изграждането на методики за практико-приложно образование в българското училище. Решава се първите инструменти,

Снимка: Личен архив

Явор Киряков е образователен предприемач, който се е посветил на идеята за ранно кариерно и професионално ориентиране на младежите в България чрез практико-приложно образование. За него ранната среща с технологии и природни науки е основна предпоставка за развитието на любопитство и мотивация у младите.

Явор завършва „Икономика“ в Американския университет в Благоевград през 2012 г. и след това специализира в Лондон.

Научните му изследвания доказват как дългосрочната инвестиция в човешкия капитал (образованието) има висок коефициент на икономическа възвръщаемост за стопанския ръст и БВП на всяка държава.

с които да достигат до ученици, да са летни формати – академии в планината. Често се провеждат на отдалечени места по примера на Теодосий Теодосиев. Понякога дори е възможно да няма обхват на телефоните. Но така по-лесно всички се потапят за седмица в работна атмосфера – решаване на задачи, демонстрация на експерименти по химия, биология, физика, роботика, инженерни науки и електроника.

„Мисля, че се справихме и се справяме доста добре. Децата си тръгват изключително заредени и от впечатленията за една седмица се зареждат за цяла година. Има случаи родители да ми се обаждат по средата на учебната година и да ми казват, че даден експеримент, който сме правили през лятото, детето им го е представило в училище и учителката е силно впечатлена“, казва Явор Киряков.

След ковид пандемията практико-приложните курсове понамаляват. Организаторите осъзнават, че е важно да се определи за коя възрастова група са най-необходими тези летни занимания, и стигат до извода, че това е прогимназията.

Паралелно Явор завършва и магистратура по „Педагогика“, по време на която се интересува от възрастовото узряване на учениците за наука. Той открива, че във възрастта от 11 до 15 години децата са достатъчно големи, за да възприемат света около себе си като

възрастни и трезво мислещи хора. Просто им липсва опит, който тепърва ще добиват. Това е възрастта, която най-често ги определя за цял живот като профилиране – дали ще се насочат към природните, или към хуманитарните науки.

Според Явор Киряков пропусне ли се тази възраст, това може да обърка учениците по-късно при избора на професия. Дори в VII клас не всички ученици знаят какво искат да правят. Родителите им казват – ами трябва да кандидатстваш на хубаво място. Ама къде и защо, не става ясно. От загубата на тази мотивация страда много и подготовката на децата. Защото те невинаги са достатъчно мотивирани.

„Разбира се, в никакъв случай не отричам VII клас като подготовка. Дори съм убеден, че трябва да се работи от V клас много сериозно в тази насока. Защото не просто самата подготовка и задачите са толкова проблемни, колкото мотивацията. Когато няма мотивация, децата се разпиляват, понякога и в грешна посока. И това е кредото на „Университет за деца“, казва младият учен.

На въпроса не работят ли в същата посока и STEM центровете, които в момента се изграждат, Явор Киряков отговаря, че индустриалните епохи определят инвестициите в дадени науки и дисциплини в образованието като естествено продължение на необходи-

мостта от кадри в тези направления.

По-възрастните могат да си спомнят, че Студената война и надпреварата за покоряване на Космоса водят до разцвет на природните науки. След това в световен мащаб се наблюдава отлив от интереса в тези направления. През последните 10 – 15 години отново има засилване на интереса към природните науки заради целия технологичен напредък, на който сме свидетели.

„Затова следим STEM тенденцията в световен план“, казва Явор. Подчертава, че още през 2012 г. е знаел, че ще се появят и у нас тези центрове. Но е нямал представа под каква форма. Хубаво, че всичко това се случва в България. Единствената му критика е, че невинаги най-компетентни хора се заемат със STEM обучението.

Сред другите инициативи на Фондацията е и организирането на курсове и през учебната година, за което настояват родителите. Така започва съвместна работа с читалище в софийския кв. „Лозенец“, където се организират съботно-неделни курсове по роботика, електроника, физика, химия и биология.

Явор Киряков споделя и своя голяма болка. Редица години с неговите съмишленици отделят изключително големи усилия да поддържат съществуването на практико-приложни курсове по природни науки за прогимназисти. В тях преподават доценти, главни асистенти и студенти от Софийския университет – биолози, химици, физици. Всяка седмица те подготвят експерименти на различна тематика.

„Но заради НВО в VII клас прогимназията е посветена изцяло на уроците по математика и български. Много трудно е да се пребориш за времето на децата, за да идват на нещо, което им е интересно, а не наложено поради необходимост“, казва събеседникът ни.

Убеден е, че трябва да се плурализира разбирането за кариерните възможности от ранна възраст. А не просто в VII клас да се каже на детето например – „Химията е много добре, защо не станеш фармацевт.“

„Никой не се запитва дали ученикът харесва химията. Твърде късно е това да се решава в гимназията. И цената от едно погрешно ориентиране я плащат и детето, но и обществото. Тъжно е, когато осъзнаваме, че системата ни създава нещастни хора, които иначе са направили всичко, както се е изисквало от тях, но не са открили призванието си и се чувстват онеправдани“, коментира Явор Киряков.

От Фондацията установяват, че трябва да има по-кратки варианти да запознават децата с наука от по-ранна възраст. Така започва инициативата „Панаир на науките и технологиите“. Първоначално тези панаири се правят само в Бургас. След това се включват и Шумен, Благоевград. Търсят ги и от Шабла, където на фара се организира голям морски панаир. Подобни панаири се организират и в София, в комплекса на Българската академия на науките на бул. „Цариградско шосе“.

Такъв панаир не е просто експо с щандове, на което децата идват и гледат, подчертават организаторите. Задължителен елемент са и работилниците, където те сплюбват, майсторят различни неща или експериментират под насоките на ръководител.

„Има още един позитивен ефект от панаири на науките и технологиите. Покрай STEM кабинетите учителите често се чуят как да ги използват. По време на панаири те им демонстрираме как могат да правят практико-приложни занятия“, казва Явор. А след това мнозина педагози ги канят в своите училища да им покажат какво да правят.

„Наясно сме, че напредъкът в науката идва с много сериозна многогодишна подготовка, но ако нямаш началната искра, началното вдъхновение, не стигаш до никъде. Вече няколко деца са ми споделяли за такъв спомен – за първия експеримент, който са видели и който е запалил искрата у тях. А това означава, че цял живот ще помнят този момент. Това се опитваме да правим и с тези панаири на науките“, обобщава Явор Киряков.

Снимка ОДК – Търговище

Родината през погледа на децата

Награди за лауреатите от XIII национален конкурс с международно участие „България в картини и слово“

Лауреатите от XIII национален конкурс с международно участие за литературно творчество, рисунка и мултимедийна презентация/ видеоклип „България в картини и слово“ са отличени на церемония в средата на май в Младежкия дом в Търговище. А участници и гости разглеждат отличените рисунки в специално подредена изложба.

Организатори на Конкурса са ЦПЛР – ОДК, Търговище, с директор Марианна Савова, местната община и Регионалното управление на образованието, МОН и Националният дворец на децата. Проявата е част от Националния календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците.

Тази година свои творби за участие изпращат 1186 деца и ученици на възраст от 5 до 19 години от 27 области на страната, както и от Франция и Германия. Три журита оценяват общо 1172 произведения и присъждат 99 отличия, специални награди и поощрения.

В направление „Литературно творчество“ председател на журито е Венета Ковачева – специалист по БЕЛ, а членове са Симона Алексиева – журналист и редактор, и Екатерина Христова – кореспондент на БТА за Търговище.

В първа възрастова група (I – IV клас) е присъдено едно второ място на Божидара Алтиева (IV клас, школа „Български език и литература“, ЦПЛР – ЦЛТРДБ, Благоевград). Трети са класирани Елеонора Паунова (IV клас, литературен клуб към ЦПЛР, Стара Загора), Виктория Христова (2. СУ „Проф. Никола Маринов“, Търговище) и Фатима Мехмедова (II клас, 1. ОУ „Христо Ботев“, Търговище).

В групата V – VIII клас второто място поделят Катерина Мавродиева (VI клас, ОУ „Любен Каравелов“, Бургас), Росица Патрикова (12 г., ОУ „Васил Априлов“, Исперих) и Виктория Костадинов (IV клас, студио по журналистика и творческо писане, БУ „Иван Вазов“, Париж). Трети се нареждат Димитър Даков (VI клас, клуб „Книголюбие“, НЧ „Дряновска пробуда 2008“) и Нух Танер Нух (12 г., ОУ „Васил Априлов“, Исперих).

В групата IX – XII клас победители са Александра Иванова (XII клас, ЕГ „Васил Карагъзов“, Ямбол) и Стефани Бурлакова (IX клас, ЕГ „Васил Карагъзов“, Ямбол).

Второ място заемат Никол Ненова (16 г., ПГИИ „Джон Атанасов“, Търговище) и Никола Кацарски (IX кл., НУИ „Панайот Пипков“, Плевен). Трети се нареждат Роберта Янева (IX клас, НЧ „Дряновска пробуда 2008“), Огнян Огнянов (X кл., СУ „Христо Ботев“, Враца) и Никола Кацарски (IX клас, НУИ – Плевен).

Специална награда на ЦПЛР – ОДК, Търговище, на името на Валя Радева получава Валентина Сербезова (XI кл., Литературен клуб към ЦПЛР – Стара Загора). Призът на Областна администрация – Търговище, е за Дарина Рошкова (X кл., СУ „Христо Ботев“, Враца). Колективна награда е присъдена на възпитаниците на клуб „Книголюбие“ при НЧ „Дряновска пробуда 2008“ с ръководител Виржиния Дачева, на децата от „Ателие за приказки“ при НЧ „Христо Ботев 1937“ – Бургас, с ръководител Атанаска Желязова, и за ученици от ОУ „Неофит Рилски“ – Габрово, с ръководител Бела Косева.

В направление „Изобразително изкуство“ журито е в състав: председател Румен Райнов – художник, преподавател по приложно изкуство в ЦПЛР – ОДК, Търговище, и член на СБХ, и членове Ивелин Стоянов и Нора Иванова – художници и преподаватели по изобразително изкуство в ЦПЛР – ОДК, Търговище.

При възпитаниците на детски градини и училища в първа възрастова група (III – IV гр. на ДГ и подготвителна група в училища) на първите три места са класирани Ема Емилова (5 г., ДГ „Славейче“, с. Лесново, общ. Елин Пелин), Ирем Салиева (6 г., 9. ДГ „Приказка“, Търговище) и Есин Исмет (5 г., 2. ДГ „Осми март“, Търговище).

Във втора група (I – IV клас) победител е Евангелина Мовчан (10 г., 49. ОУ „Бенито Хуарес“, София). Втори се нареждат Мелек Ибраимова (II кл., 1. СУ „Св.св. Седмочисленици“, Търговище) и Магдалена Младенова (8 г., СУ „Тодор Кирков“, Ловеч). Третото място заема Анна Тодорова (9 г., ОУ „Пейо Яворов“, Бургас) и Тея Тинкова (8 г., ОУ „Цанко Церковски“, Мизия).

В трета група (V – VIII клас) начело са Христиана Пиродска (11 г., ОУ „Цанко Церковски“, Мизия) и Вендислав Тенчев (VII кл., СУ „Пейо Кр. Яворов“, Чирпан). Второто място поделят Кристиела Цветанова (VI кл., ОУ „Д-р Петър Берон“, Плевен),

Месуде Калайджиева (12 г., ОБУ „Христо Ботев“, Стамболийски) и Фатме Мустафова (11 г., 4. ОУ „Иван Вазов“, Търговище). Трети са Стефания Миленова (14 г., ПГСАГ „Пеньо Пенев“, Русе) и Памела Петрова (11 г., 49. ОУ, София).

Специална награда на председателя на журито получава Александър Иванов (11 г., 2. СУ „Проф. Никола Маринов“, Търговище).

В четвърта група (IX – XII клас) първа е Петя Славчева (18 г., СУ „Св.св. Кирил и Методий“, Видин) пред Айлян Акиф (15 г., СУ „Бачо Киро“, Летница). Третото място е за Синем Шабан (17 г., СУ „Н.Й. Вапцаров“, Момчилград) и Габриела Димитрова (17 г., СУ „Св. Климент Охридски“, Ямбол).

Специалната награда на сдружение „Художниците на Търговище“ отива при Мелек Наскова (17 г., СУУУС „Св. Иван Рилски“, Търговище).

В надпреварата на възпитаници на школи и специализирани училища в първа възрастова група призьори са Борис Банковски (5 г., артшкола „Колорит“, Плевен), Лора Куцарова (6 г., ателие „Приказен свят“, София) и Росилена Александрова (6 г., артклуб „Цветно“, ОМЦ „Захари Стоянов“, Добрич).

Във II група първи е Михаил Пламенов (III кл., ателие за изобразителни изкуства „Д. Батембергска“, Търговище). Второто място е за Ивайла Илиева (8 г., ателие „Степа и Дара“, ОМЦ „Добрич“ и Михалея Проданова (7 г., школа „Арт-линия“, Казанлък). Трети се нарежда Лазар Владимиров (10 г., ЦПЛР – ОДК, Перник).

Специалната награда на Община Търговище е за Виктория Енчева (10 г., алтклуб „Гей“, ЦПЛР – ОДК, Ловеч).

В трета група отличените са Димитър Даков (13 г., НЧ „Развитие 1869“, Дряново), Габриела Неделчева (15 г., ЦПЛР – ЦУТНТ, Разград) и Дивна Желешчева (11 г., НУМСИ „Проф. Панчо Владигеров“, Бургас).

В четвърта група не се присъжда първо място. Втори е Стамен Чупетловски (17 г., артателие „Дон Кези“, Дупница), а трета – Антония Пиперова (17 г., ЦПЛР – ОДК, Велинград).

В направление „Презентации и видеоклип“ творбите са оценени от жури с председател д-р Тоня Иванова – главен уредник в отдел „Нова история“ на Регио-

налния исторически музей – Търговище, и членове Виолина Войнова – старши експерт в РУО – Търговище, и Герасим Герасимов – оператор на свободна практика.

В първа група (III – IV клас) на първите три места са класирани Явор Добрев (III кл., школа по ИТ, ЦПЛР – Троян), Анджелина Валентинова и Филип Петров (IV кл., 104. ОУ „Захари Стоянов“, София) и Александра Калчева (IV кл., ОУ „Христо Смирненски“, Карнобат).

В групата V – VIII клас първа награда за видео печелят Вивиан Андреева (V клас), Петя Адамова (V клас) и Николай Тодоров (VI клас) от СУ „Христо Ботев“ във Враца с лентата „Памет, излята от бронз“. Първо място с презентацията „Родопите – земя на легенди и вечност“ печели Габриела Момчева (VI кл., СУ „Н.Й. Вапцаров“, Айтос), както и Андреа Пелковски (VI кл., СУ „Н.Й. Вапцаров“, Айтос) с „Природен резерват „Сребърна“. На второ място са класирани Илке Ибрям (VI кл., СУ „Васил Левски“, Опака) и Благой Делиев (VI кл., СУ „Св. Климент Охридски“, Пещера). Трети се нареждат Велин Райков (ПГТ – Самоков), Здравко Георгиев (VIII кл., ПГТ – Самоков) и Филип Петров (V кл., ОУ „Захари Стоянов“, Варна).

В групата IX – XII клас победители с видеото „Пловдив – град с душа“ са Валери Димитров, Мартин Плачков и Станимир Георгиев от ПГ по битова техника – Пловдив, както и Виктория Манолова, Диана Янкова и Хрисияна Янкова от ПГДС „Цар Иван Асен II“ – Хасково, с „Хасково“.

Първо място с презентацията „По-малко известни, но не по-малко смели герои на България“ печели и Станимир Николов (XI кл., СУ „Д-р Петър Берон“, Червен бряг).

Второ място за видео заслужава Златомира Райкова (X клас, ПГ по туризъм „Д-р Васил Берон“, В. Търново), а за презентация – Никола Урумов (X кл., СУ „К. Константинов“, Сливен) и Божидара Занкова (X кл., ПГИ „Робер Шуман“, Разград). Трето място за презентацията печели Богиня Панчева (X кл., СУ „Алеко Константинов“, Луковит), а за видеоматериал – Nicoleta Петкова и Хрисимира Христова (ПГ по техника и мениджмънт „Христо Ботев“, Ботевград).

Специална награда за колектив е присъдена на учениците от ПГИИ „Джон Атанасов“ – Търговище, с ръководител Йоана Иванова. **АЗБУКИ**

Жив разказ за хората и куклите

Държавен куклен театър – Габрово, празнува с уникална изложба 55 години от създаването си и 70 години куклено изкуство в града

Петя НИКОЛОВА

Всеки човек с интерес би надникнал зад завесата на времето, за да се пренесе в детството или да възроди спомен за наследниците. Както и много хора биха били любопитни да разберат какво са гледали най-малките зрители у нас преди 30, 40 или 50 години.

И ето че това е възможно. Прави го Алфидин Ахмедов, директор на Държавния куклен театър – Габрово.

На 11 май – Деня на светите братя Кирил и Методий, по негова идея в най-голямата експозиционна зала „Дора Бонева“ на Художествената галерия „Христо Цокев“ в Габрово се открива масштабна юбилейна изложба. Озаглавена „Приказка за една мечта“, експозицията чества 55 години от основаването на професионалния институт и 70 години организирано куклено изкуство в Габрово.

Театърът отваря архивите си за жителите и гостите на града, а впечатляващата изложба ангажира изцяло вниманието с оригинални кукли и реквизит, проектирани от майсторите сценографи и реализирани от художественото ателие на ръководителя на карнавалната работилница в Габрово – художника Драгомир Цанев.

Но това не е всичко. За първи път посетителите имат възможност да разгледат табло със снимки на всички директори на ДКТ – Габрово, да видят архивни фотографии, запечатали моменти от емблематични спектакли и лицата на любими актьори. Показани са и ретротехника, сценични механизми, с които са се правели постановките в миналото, като звук, осветление и организация. Плакати проследяват визуалната идентичност на Театъра през десетилетията.

Културно средище с национално значение и единствен професионален самостоятелен куклен театър в Централна Северна България,

Снимка ДКТ – Габрово

Директорът Алфидин Ахмедов (в центъра) сред експонатите на изложбата

ДКТ – Габрово, предлага вълнуващо пътуване във времето.

55 години от основаването на Театъра и 70 години организирано куклено изкуство в града са важни годишнини, защото не отбелязват само изминали периоди, а десетилетия сътворяване на чудеса и вълшебства на габровската сцена. Над 350 са заглавията от българската и световната литература и драматургия за деца, поставени на сцената на Габровския куклен театър и гледани от няколко поколения малки зрители, чийто брой надхвърля 2 милиона.

Един от големите успехи завоюва спектакълът „Лъжливото овчарче“ – авторска постановка на младия творчески екип Венера Нечкова и Краси Кирчев, с участието на актьорите Павел Кинчев, Петър Гайдаров и Янна Генчева. Те печелят не само големия интерес на габровската публика, но и престижна награда от IV международна седмица

на кукленото изкуство, проведена се в Нанчонг, Китай, през декември 2025 г.

Българската трупа е единственият представител на страната ни сред участници от 20 държави и общо 31 международни формации, а постановката е отличена с престижния приз за „Изключително културно наследство в областта на кукленото изкуство“.

И ако настоящата ретроспективна изложба в габровската художествена галерия заплънява и малки, и големи с атрактивните си експонати, вниманието на по-задълбочения посетител се привлича от плакатите и програмите, които са изключително ценни, защото разкриват естетиката на времето и историята на публиката.

Богатата експозиция предлага също идеите за сценография, театрални плакати и рекламно-забавни пана на художника на Кукления театър Драгомир Цанев. Отредено е и специално място на създателя на Габровския

куклен театър и дългогодишен художествен ръководител – Николай Колев. Именно с неговото име настоящият директор Ахмедов признава, че мечтае да се нарича Държавният куклен театър в Габрово.

„Като директор на ДКТ – Габрово, искам да изкажа своите най-искрени благодарности към актьорите и екипа на театъра за всеотдайността при реализацията на юбилейната изложба. Поклон пред доайените актьори, помогнали с личен архив. Признателност към институции, поднесли ни цветя и поздравителни адреси. Искрена прегръдка към екипа на Художествената галерия „Христо Цокев“ в Габрово за безупречното домакинство и посрещане“, изказва благодарностите си Алфидин Ахмедов.

За него юбилейната изложба отдава заслуженото на пионерите, които преди 70 години поставят основите, и към всички негови колеги, превърнали през последните 55 години Държавния куклен театър – Габрово, в културно средище с национално значение.

Добавяме само, че в просторната експозиционна зала на габровската галерия, заобиколени от приказни герои и попаднали под въздействието на магичното куклено изкуство, посетителите се докосват до мечтата на творците. И до мечтата на самия създател на Кукления театър в Габрово Николай Колев. Защото, както каза за „Аз-буки“ Алфидин Ахмедов, „това беше негова мечта, която е осъществена. Той изгради театъра от гола поляна. Построи сградата, извоюва правото да се превърне от любителски най-напред в полупрофесионален, а после и да се одържави с указ на Министерския съвет. Това е човекът, чийто ученик съм и аз“.

„Приказка за една мечта“ ще бъде достъпна като експозиция до 9 юни. А желанието на екипа на Държавния куклен театър в Габрово е да продължи още дълги години да вдига завесата и да доставя на малките си зрители неподражаемата емоция от срещите с изкуството.

Ученици се състезават с водородни болиди в Бургас

Дона МИТЕВА

Бургас беше домакин на националния финал на състезанието Horizon Grand Prix 2026 за трета поредна година. Това е най-голямата ученическа надпревара за водородно задвижвани автомобили в страната. В спортна зала „Младост“ ученици от 15 училища и 11 български града премериха сили със свои собствени модели автомобили, разработвани и усъвършенствани през цялата учебна година.

Тазгодишното издание отбеляза рекорден брой участници, обобщават организаторите.

Победител в клас Hybrid стана отборът на 18. СУ „Уилям Гладстон“ – София, който срази убедително конкуренцията. Негови подгласници станаха тимовете на ОУ „Васил Левски“ – Враца, и ПГТЕ „Хенри Форд“ – София.

В клас Modifly победител е отборът на „Българско школо“ – София. Втори се класираха представителите на ЧЕГ „Иван Апостолов“ – София, а на третото място застана отборът на 18. СУ.

Предстои световен финал в Швейцария, който ще се проведе от 28 юни до 4 юли. България ще бъде представена и в двата класа от отборите шампиони.

Horizon Grand Prix е международна STEM инициатива, която насърчава учениците да изучават инженерство, възобновяема енергия и устойчив транспорт чрез практика. Отборите конструират автомобили в мащаб 1:10, задвижвани от водородни горивни клетки и батерии. Вozилата използват реална технология –

Снимка Община Бургас

Моменти от надпреварата

една от най-перспективните алтернативи за чист транспорт.

Състезанието продължава четири часа, като участниците разполагат с еднакво количество водород и електрическа енергия. Победител е екипът, който постигне най-висока енергийна ефективност и направи най-много обиколки на трасето.

Надпреварата показва как съвременните технологии могат да бъдат интегрирани в обучението. Участниците развиват уме-

ния по инженерно проектиране, програмиране, управление на енергията, работа в екип и решаване на реални технически проблеми. Именно тези компетентности са сред най-търсените в бъдещата икономика, свързана с чистата енергия и високите технологии.

Събитието се организира от образователната организация „Технократи“ и Българската федерация по автомобил спорт с подкрепата на Община Бургас.

Училищата, които се включиха в надпреварата, са: 18. СУ „Уилям Гладстон“ – София, ПГ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Видин, СУ „Емилиан Станев“ – Велико Търново, СУ „Никола Войводов“ – Враца, ПМГ „Академик С. Корольов“ – Благоевград, ПГТР – Русе, ПГТЕ „Хенри Форд“ – София, ПГ по транспорт – Бургас, ПТГ „Симеон Велики“ – Търговище, 128. СУ „Алберт Айнщайн“ – София, ЧУ „Българско школо“ – София, ЧЕГ „Проф. Иван Апостолов“ – София, УСС 1 – Габрово, СУ „Отец Паисий“ – Кърджали, и ПГ „Пейо Яворов“ – Гоце Делчев.

„Организирахме състезанието за шеста година. Миналата година нашите отбори направиха фантастично представяне, като станаха световни шампиони в едната категория и се класираха на 4-то място в другата. Щастлив съм, че всяка година увеличаваме броя на отборите и все повече ученици се мотивират да участват в извънкласни занимания, за да конструират собствени автомобили“, коментира Ивайло Бонев – управител на „Технократи“ и основен организатор на събитието, цитиран от пресцентъра на Общината.

По думите му надпреварата е много оспорвана и понякога малки пропуски могат да обърнат цялото състезание. Това изисква комплексни умения и добра подготовка от всеки отбор.

Основни партньори и спонсори на Horizon Grand Prix от създаването му през 2019 г. са ING България и Lenovo България, а от тази година към инициативата се присъединява и „Монбат България“.

Приказният свят на Каралийчев

Призьорите в поредното издание на Националния конкурс за литературно творчество и изобразително изкуство „Вълшебният свят на Ангел Каралийчев“ получават своите награди в навечерието на 24 май на церемония в Националния дворец на децата. Проявата за писане на есе, приказка, разказ, стихотворение по мотиви от творчеството на Ангел Каралийчев е организирана от НДД. Традиционно е част и от Националния календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците.

В категорията „Поезия“ в първа възрастова група (I – IV клас) със стихотворението „Обичам да чета“ победител е Рая Мутафчиева (III клас, клуб „Светлини сред сенките“, ОДК „Св. Иван Рилски“, Казанлък). Второ място печели Габриела Станкова (IV клас, ЛФ „Фантазия“ при НЧ „Христо Ботев 1937“, Бургас). Трета се нарежда Микаела Колева (IV клас, 64. ОУ „Цар Симеон Велики“, София).

Във втора група (V – VII клас) стихотворението „Майчина обич“ носи първото място на Цветина Иванова (V клас, СУ „Д-р Петър Берон“, Червен бряг). Следващите места отново печелят възпитаници на СУ „Д-р Петър Берон“ – Червен бряг, като втори е Стефан Петков (V клас), а трети се нареждат Рени Асенова и Ивайло Банчев (V клас).

В трета група (VIII – XII клас) победител със стихотворението „Приказно детство“ е Елена Георгиева (X клас, ПГРЕ „Георги Сава Раковски, Бургас). Втори е Диан Драгнев (IX клас, ОДК, Казанлък), а трета – Любена Пеева (XI клас, ОДК, Варна).

В категория „Проза“ в първа група с разказа „Слънчево дете“ печели Елеонора Паунова (IV клас, ОУ „Кирил Христов“, Стара Загора). Втора е Мария Тасева (IV клас, ЛК „Касталия“, ЦПЛР – ОДК, Варна). Третото място поделят Ивеза Мирева (III клас, ОДК, Казанлък) и Камелия Георгиева (III клас, ОУ „Найден Геров“, с. Гавраилово, обл. Сливен).

Във втора група с есета „Нравствената красота в разказите на Ангел Каралийчев“ и „Романтика и фолклор в приказното творчество на Ангел Каралийчев“ печели Теодор Райкаджиев (VI клас, СУ „Йордан Йовков“, Кърджали). На второ място са класирани Нарциса Русева (VI клас, ОУ „П.Р. Славейков“, Ямбол) и Боян Тасев (VII клас,

Снимка Поля Цолова

Всички отличени в нагпреварата за поезия в групата V – VII клас са петокласници от СУ „Д-р Петър Берон“ в Червен бряг, а техен преподавател по БЕЛ е Поля Цолова

ОДК, Варна). Третото място е за Стамен Йотов (VI клас, ЧОУ „Св. Седмочисленици“, Ловеч) и Ралица Събева (VII клас, клуб „Пегас(чета)“, ОДК – Стражица).

В трета група първото място с разказа „Вълшебното гърне“ заслужава Симона Монджоловска (IX клас, ОДК, Варна). Нейни подгласници са Йоана Димова (IX клас, НГДЕК, София) и Никола Кацарски (IX клас, НУИ „Панайот Пипков“, Плевен).

В направление „Изобразително изкуство“ – раздел „Рисунка“, в първа група победител е Филип Василев (IV кл., ОУ „Васил Левски“, Правец). Втора е Надежда Райкова (I кл., ЦПЛР – ЦИКО „София“), а третото място е за Карина Михайлова (II кл., 10. ОУ „Алеко Константинов“, Перник) и Виктория Николова (IV кл., ЦПЛР – ЦИКО „София“).

В групата V – VII клас първите три места печелят Мелиса Мюмюн (VII кл., ЦПЛР – ЦИКО

„София“), Боян Аспарухов (VII кл., школа „Четконосци“, ОУ „П.Р. Славейков“, Варна) и Елена Ботева (V кл., Blues Art Studio, София).

В трета група (VIII – XII клас) призьорите са Стефания Чоранова (XI кл., НУИ „Добри Христов“, Варна), Йоанна Велкова (X кл., НУИ „Панайот Пипков“, Плевен) и Румяна Падалчева (X кл., арт школа „Живопис“, Военен клуб – Казанлък).

В раздел „Приложно изкуство“ в първа група победител е Катерина Кирилова (II кл., ЦИКО „София“). Във втора група печели Ема Апостолова (VII кл., СУ „Вичо Грънчаров“, Горна Оряховица) с ръководител Надежда Георгиева.

В трета група първите трима са Божидара Хинова (X кл., СУ „Вичо Грънчаров“, Г. Оряховица), Анелия Илкова (XI кл., ЕГ „Акад. Людмил Стоянов“, Благоевград) и Ариа Мустакли (XI кл., ЦПТРДБ – Благоевград). **АЗБУКИ**

Министерство на образованието и науката
Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“

Директор:
ЕМИЛ СПАХИЙСКИ
Заместник-директори:
СТОЯН СТОЯНОВ
ВЕНЦИСЛАВ ГЕНКОВ

1113 София
„Цариградско шосе“ 125, бл. 5
За цялата страна:
0700 18466
izdatelstvo.mon@azbuki.bg
azbuki@mon.bg
<https://www.azbuki.bg>

Аз-буки

Банкова сметка:
„Обединена българска банка“ АД
IBAN: BG38UBBS81553139075716
BIC: UBBSBG6F

Национален седмичник за образование и наука

АЗБУКИ
ISSN 0861-3990

РЕДАКТОРИ:

д-р Зина Соколова
z.sokolova@azbuki.bg

д-р Диляна Кочева
d.kocheva@azbuki.bg

Стефа Маринова
s.marinoва@azbuki.bg

Боряна Трайчева
b.traycheva@azbuki.bg

Дарена Михайлова
d.mihailova@azbuki.bg

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН:

Иво Христов
i.hristov@azbuki.bg

Петър Владов
p.vladov@azbuki.bg

СТИЛИСТ-КОРЕКТОР:

Анелия Врачева
a.vracheva@azbuki.bg

ФОТОРЕПОРТЕР:

Олег Попов

РЕКЛАМА И
РАЗПРОСТРАНЕНИЕ:

izdatelstvo.mon@azbuki.bg

КОРЕСПОНДЕНТИ В СТРАНАТА:

Белене – Ралица Господинова
088 7418349

Бургас – Дана Митева
0898361338

Варна – Розалина Димитрова
088 339920

Велико Търново – Здравка Маслянкова
088 6653255

Видин – Борислава Борисова
vidinstar@gmail.com

Ловеч – Жанина Илиева
087 7209597

Пловдив – Деляна Лукова
088 7271712

София – Ангел Добриков
088 9703271

Кюстендил – Северина Димитрова
089 5789515

ДЕЖУРЕН РЕДАКТОР:

Диляна Кочева
Предпечатна подготовка:
НИОН „Аз-буки“

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД
ж.к. „Дружба“ 1, ул. „Илия Бешков“ 3А

Неподписаните снимки в броя са от архива на в. „Аз-буки“ и глобалната мрежа

Материали не се връщат
Авторските права на публикуваните
текстове и илюстрации са
собственост на вестника

НИОН „Аз-буки“ издава
научните списания:

„Български език и литература“

„Чуждоезиково обучение“

„Математика и информатика“

„Педагогика“

„Професионално образование“

„Философия“

„Стратегии на образователната
и научната политика“

„История“

„Обучение по природни науки
и върхови технологии“

ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ

Тодор КАПИТАНОВ

Отпускът по майчинство е период, в който работничката или служителката временно не изпълнява трудовите си задължения, но продължава да има важни права по трудовото законодателство. Един от най-често задаваните въпроси в тази връзка е дали времето, прекарано в майчинство, се зачита за трудов стаж.

Зачита ли се майчинството за трудов стаж?

Отговорът е съществен, защото трудовият стаж има пряко значение за редица права на работещите – включително платен годишен отпуск, обезщетения, защита при прекратяване на трудовото правоотношение и други права, свързани с работата. Освен това трудовият стаж често върви ръка за ръка с осигурителния стаж, който е важен при определяне правото на пенсия и нейния размер.

Затова е важно жените, които ползват отпуск поради бременност, раждане и отглеждане на дете, да знаят какво предвижда законът. Познаването на тези правила им дава сигурност и ги предпазва от неправилно тълкуване или злоупотреба с техните права. Въпросът относно трудовия стаж е изключително важен.

Съгласно закона в страната ни за трудов стаж се признава и времето по трудово правоотношение, през което работникът или служителът не е работил, в следните случаи:

1. почивните и празничните дни;
2. ползваните платени отпуски независимо от тяхното основание и начина на заплащането им;
3. ползваните неплатени отпуски, установени с Кодекса на труда или с други нормативни актове, когато това изрично е предвидено;
4. ползваните неплатени отпуски за временна неработоспособност, за бременност и раждане и при осиновяване на дете до 5-годишна възраст;
5. времето, прекарано в курсове, школи и други форми за професионална квалификация и преквалификация с откъсване от производството;
6. времето, през което работникът или служителът не е работил поради неправилно недопус-

кане на работа;

7. трудоустроеният или бременната работничка или служителка не работи, тъй като не е предоставена подходяща работа от работодателя съобразно предписанието на органите на медицинската експертиза
8. времето на отстраняване от работа за извършено престъпление във връзка с работата, ако работникът или служителът не е бил привлечен като обвиняем по съответния ред;
9. времето на отстраняване от работа, след като работникът или служителът е бил привлечен като обвиняем, както и времето на отстраняване от работа по реда на Наказателно-процесуалния кодекс, ако работникът или служителът е бил оправдан или наказателното преследване е било прекратено поради това, че не е извършил деянието или че извършеното деяние не съставлява престъпление;
10. в други случаи, установени от Министерския съвет.

Следователно отпускът по майчинство се признава за трудов стаж, когато е ползван при условията и по реда, предвидени в закона. Това означава, че времето, през което майката отсъства от работа поради бременност, раждане или отглеждане на дете, не прекъсва трудовия ѝ стаж и не я лишава от правата, които законът свързва с него.

Тази законова защита има за цел да гарантира, че майчинството няма да постави работничките и служителките в по-неблагоприятно положение спрямо останалите работещи. Ето защо всяка жена, която ползва такъв отпуск, следва да бъде информирана, че този период е защитен и се зачита при изчисляване на нейния трудов стаж.

ОПОРА РОМАН ОТ УИЛЯМ ГОЛДИНГ	ЧЛЕН НА КОНГРЕС И ДР. ИЗБИРАТЕЛЕН ГЛАС	НАРОДНОСТ В НИГЕРИЯ	ХИМИЧЕН ЕЛЕМЕНТ СЛАДКО- ВОДНА РИБА, СРЕБРИС- ТА КАРАКУДА	УБЕЖДЕНИЕ ИВИЦА	РЕКА В СЪРБИЯ БАЛКАНСКА СТОЛИЦА	МАРКА БЪЛГАРСКИ ВЕРМУТ КРАТКА ОБЯВА	ПРИЯТЕН МИРИС	ЩУРМ ИРОНИЧЕН ПСЕВДОНИМ НА ПИСАТЕЛ- САТИРИК	ИНДИВИДИ, ПРИГОДНИ КЪМ ОПРЕДЕЛЕНИ УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ
ВЛЪБНАТО МЯСТО МЕЖ- ДУ БРЕГОВЕ АНСАМБЛ ОТ 8 ИЗПЪЛ- НИТЕЛИ		ТРЕВИСТО РАСТЕНИЕ, ДИЛЯНКА ФИЛМ С ЛЕОНАРДО ДИ КАПРИО	ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ (1864-1910) КНИГА НА СВЕТОВНИТЕ РЕКОРДИ		РЕКА В ЮЖНА АМЕРИКА ДЕМОНСТ- РИРАНЕ НА МОДНИ ОБЛЕКЛИА		АЗИАТСКО СПИРТНО ПИТИЕ		
РОГОВО ВЕЩЕСТВО	ВЕЛИКАН, КОЛОС ЕВРОПЕЙСКА СТОЛИЦА			РЕКА В ИТАЛИЯ БЪРЗ КОНСКИ БЯГ			БЕЗСМИСЛЕ- НО УПОРСТВО ГРУПА ЖИВОТНИ ОТ ЕДИН ВИД, ПОРОДА		
ВЪПРОСИТЕЛ- ЕН ЗНАК ИГЛОЛИСТЕН ДЪРВЕН МАТЕРИАЛ		ГРАД В ИТАЛИЯ ДЕТСКА КОСТНА БОЛЕСТ		ГЕРОИНЯ ОТ „УЧИЛИЩЕ ЗА ЖЕНИ“ ФУТБОЛЕН ОТБОР ОТ КИПЪР	ЕСТОНСКИ КОМПОЗИТОР (1900-1939) ИЗОЛИРАНА ЧАСТ ОТ КОРАБ	АДВОКАТ ТЕГЛО НА СТОКА БЕЗ ОПАКОВКА	ГРЕДИ НА МАЧТИ ВИД ОБРАЗЕЦ	ПРИСПОСОБ- ЛЕНИЕ ЗА ПОЧИСТВАНЕ НА ПОД ГРАД ВЪВ ФРАНЦИЯ	УПОЙВАЩО ВЕЩЕСТВО, НАРКОТИК
Град в България	СЪВКУП- НОСТ ОТ СЛОЖНИ УРЕДИ	ХИЩНИК ОТ СЕМ. КОТКИ ЕТАП ОТ СЪСТЕЗАНИЕ		ОПЕРА ОТ Г. ХЕНДЕЛ МУЗИКАЛНА НОТА		ЦЪРКОВНА АДМИНИСТРА- ТИВНА ЕДИНИЦА СЕЙФ		ДЪРЖАВА В АЗИЯ ГЕРОИНЯ НА ЛЕХАР ОТ „ЦИГАНСКА ЛЮБОВ“	ВИД ПОДПРАВКА БИБЛЕЙСКИ ПАТРИАРХ
МЕКИ ВЛАСИНИ ПО ПЕРАТА НА ПТИЦИ ФР. АКТРИСА - „НИКИТА“		СПОРТЕН ТЕРМИН ГЕРМАНСКИ ПИСАТЕЛ - „ГОСПОДИН МАЕСТРО“	ПОЧИТ, УВАЖЕНИЕ ФРЕНСКИ ДРАМАТУРГ (1622-1673) „ТАРТЮФ“		ФРЕНСКИ ОСТРОВ РАЗВАЛИНА		ОПЕРА ОТ ЖУЛ МАСНЕ ДЪРЖАВА НА ЛЕХАР ОТ „ЦИГАНСКА ЛЮБОВ“	ГРУПА ПТИЦИ В ПОЛЕТ КАРТАГЕНСКИ ПЪЛКОВОДЕЦ (ОК.247- 183 ПР. Н. Е.)	
РИБА ЕДРО ПОПЧЕ	ЗОДИАКАЛНО СЪЗВЕЗДИЕ МЛАДА КОКОШКА	СПЛАВ ОТ МЕД, ЦИНК И ЖЕЛЯЗО ПРИСТЪПИ НА СИЛЕН ЗАДУХ	ЛЕКОАТЛЕТИ- ЧЕСКА ДИСЦИПЛИНА КОНТРОЛ НА КНИГИ, ПРЕСА И ДР. ОТЗВУК		БРАТ НА МОИСЕЙ (БИБЛ.) ГРАД В ИТАЛИЯ	МАРКА СКИ РУСКИ ДРАМАТУРГ - „ИСТИНАТА! САМО ИСТИНАТА!“		ЗОДИАКАЛНО СЪЗВЕЗДИЕ	СЪЕДИНИ- ТЕЛНА ПЪСКА НА МЕБЕЛ
НАБЕЛЯЗАН ПЪТ, МАРШРУТ РАЗКОШ, БЛЯСЪК		БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ - „ВЪРХОВЕТЕ СА БЛИЗО“ МЕКСИКАНСКИ ОСТРОВ		СТАРА ФРЕНСКА МОНЕТА	АМЕРИК. БОЗАЙНИК ФЕОДАЛЕН СЕЛЯНИН В ЗАПАДНА ЕВРОПА	УВЕСЕЛЕНИЕ ВЕСТ, ИЗВЕСТИЕ		БОЯ ЗА ОБУВКИ	
ОПРЕДЕЛЕНА ВНОСКА ЗА ПОГАСЯВАНЕ НА ДЪЛГ ЕГИПЕТСКИ БОГ		ОСТАТЪК ОТ НЕЩО, РУИНА ОПЕРА ОТ ДЖУЗЕПЕ ВЕРДИ	ПРОМИШЛЕ- НА ОБЛАСТ В ГЕРМАНИЯ МАРКА АВТОМО- БИЛНИ ГУМИ	ТЕЛЕФОНЕН ПОВИК СЕВЕРЕН ЕЛЕН	ЕДИН ОТ АНТИЛСКИТЕ ОСТРОВИ ИТАЛ. ЕСТРА- ДЕН ПЕВЕЦ И АКТЬОР	ДАТСКИ ОСТРОВ СМЪРТО- НОСЕН АФРИКАНСКИ ВИРУС	ПЯКООБРА- ЗЕН ВРЕДИ- ТЕЛ МАРКА ЛАПТОПИ	ЕЛЕКТРОНЕН ДНЕВНИК В ИНТЕРНЕТ	
СТИХОТВО- РЕНИЕ ЗА ВЪЗХВАЛА НАУЧЕН СПОР	АМЕРИКАНСКА ПОП ПЕВИЦА ТЕЧНОСТ ЗА ПИСАНЕ	НЕОРГАНИЧ- НО ВЕЩЕСТВО В ЗЕМНАТА КОРА		КОЛА, ТЕГЛЕНА ОТ КОНЕ СТАРА МАРКА УНГАРСКИ АВТОБУСИ		НЕЧИФТОКО- ПИТЕН БОЗАЙ- НИК ГОЛЯМ ПЕРИОД ОТ ВРЕМЕ	ГРУБА СЕЛ- СКА ДРЕХА ОТРОВНО ВЕ- ЩЕСТВО В ПО- ЗЕЛЕНЕЛИТЕ КАРТОФИ	УСТАНОВЕНО МНЕНИЕ ЗА няКОГО	ПЕРИОД ОТ ВРЕМЕ
СЪДЕБНА ПРЕТЕНЦИЯ СТАРОТО ИМЕ НА СТОЛИЦАТА НА КАЗАХСТАН		АНГЛИЙСКИ ПИСАТЕЛ (1832-1898) ГЕРОЙ НА В. ДРУМЕВ БИЛКА, ДИВА МЕНТА	ЦЪРКОВЕН ПРИПЕВ МЯРКА ЗА ЗЕМНА ПЛОЩ	СТАРА ИСПАНСКА СРЕБЪРНА МОНЕТА ГОЛЯМ ВЪРЗОП, БАЛА		МАРКА ДЕТ- СКИ КОНСТ- РУКТОРИ ЕЛЕКТРО- МАГН. ТОКО- ПРЕКЪСВАЧ			
ХИШНА ТРОПИЧЕСКА РИБА ЕДИНИЦА ЗА КОЛИЧ. ЕЛЕКТ- РИЧЕСТВО		УРЕД ЗА РАДИОЗАСИ- ЧАНЕ ГЕРОЙ НА ВЕРДИ ОТ „ОТЕЛО“	ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ (1823-1892)		РОМАН ОТ САБИР АХМЕДОВ ЮЖЕН ПЛОД		НЕНАСИТЕНИ АЛКОХОЛИ	РОК ПЕВИЦА ОТ САЩ	
МОДЕЛ „СЕАТ“		ОСНОВА НА ПЛАТНО ЗА РИСУВАНЕ	СПОРТИСТ ПО ЗИМЕН СПОРТ		ЗАЛИВ НА БЪЛГ. ЧЕРНОМОРИЕ		БЪЛГАРСКА АКТРИСА		

РЕЧНИК: ААРОН, АРЕНАС, КЕРАТИН, НАНЕ, ПАРИЙО, ТИВ

ЕВЕЛИНА ТУМБЕВА

Отговори от миналия брой
Водоравно: "Прелъстена невинност". Ива. Катамаран. Уста. Агаси (Андре). Робот. Титанит. Инкасо. Анен (Роже). Рона. Анекдот. Ролер. Рив (Клара). Анаероб. Тир. "То". Ади (Андре). Юли. Зарево. Обида. Фин. Линч (Дейвид). "Осасуна". Карат. Менилит. Осъм. "ЛАЗ". Лега (Леандър). Етика. Еко (Умберто). "Кабаре". Хуни. Отит. Начин. Ларин. Пик. Декодер. Синузит. "На лов". Сахан. Салата. Сумо. Абонамент. Икар. Така. "АРО". Ика. Ино (Бернар). Пи. Анемона. Апел. Нос. Елемаг. Карлсон. Хас. Вик. Бор. Ихтиман. "МТК". Сова. Киви. Куно. Барака. Аксон. Лаик. Рапира. Ампри. Итака. Лидер. "Мареа". Индивид. "На Лора". Атлас. Агани.
Отвесно: Оригинал. Аламинуги. Амарин. Ева. Ени. Раб. Кама. Естрада. Класика. Фазан. Локал. Капел. "Индезит". "Радо". Анев (Кирил). "Киро". Иск. Коран. Лечева (Весела). Емисар. Таратор. "Ме". Ик. Бамако. Ама. Аетос. Белег. Носорог. Ва. Набор. Винех. "Данон". Бакара. Рамо. Отони. Утеха. "Ако". Смет. "Натали". Член. Рами. Аркопал. Пер. Неро (Франко). Итил. Некар. Ини. Ватер. Боти. Ас. Наплив. Рис. Хинин. Тис. Корист. Есхил. "Рода". Атина. Илот. „Аида“. Януари. Асо. Инулин. Никитин (Никитин). Основа. Усет. Закон. Мукава. Остин (Джейн). Данък. Пита. Оран. Кин (Едмънд). Татари. Амок. Тарос. Номади.

